

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

DE RAADKAMER. — BEVOEGDHEID EN RECHTSPLEGING

(1e deel)

Voorafgaandelijke opmerkingen.

1. Alle bevelen van de Raadkamer moeten door de voorzitter en de griffier getekend worden: dit wordt voorgeschreven op straffe van nietigheid. (Zie Cassatie, 26-9-1966.)

Zij moeten tevens de vermelding dragen dat alle wettelijke formaliteiten vervuld werden.

Het opstellen door de griffier van een zittingsblad is slechts vereist wanneer het bevel niet op de dag zelf der debatten wordt geveeld. Het wordt tevens vereist in de gevallen waar de debatten openbaar zijn (in zake internering en inobservatiestelling).

2. Termijnen.

a) De wet van 23 december 1963 (nieuw art. 644 van het Wetboek van Strafvordering) bepaalt, dat, wanneer de wettelijke termijn om een proceshandeling in strafzaken te verrichten eindigt op een zaterdag, een zondag of een andere wettelijke feestdag, hij verlengd wordt tot de eerstvolgende werkdag.

Deze regel geldt voor alle proceshandelingen in strafzaken, namelijk degene verricht ter griffie, in de gevangenis en bij wijze van betekening. Zij is van toepassing onverschillig de duur van de termijn en zelfs wanneer hij slechts één dag of 24 uren bedraagt. Mocht evenwel uit de tekst die een termijn op 24 uren stelt, blijken, dat deze termijn van uur tot uur moet worden berekend, dan zou de gebeurlijke verlenging niet van toepassing zijn (b.v. termijn van 24 uren bepaald bij art. 7 van de grondwet: voor het afleveren van een aanhoudingsmandaat).

Aldus zal de gebeurlijke verlenging toepasselijk zijn op alle verzets- en beroepstermijnen waarvan sprake zal zijn in de verdere uiteenzetting.

Zij zal echter niet toepasselijk zijn op de termijnen van bevestiging en herbevestiging van de aanhoudingsmandaten en bevelen tot inobservatiestelling, vermits deze bevelen en mandaten geen proceshandelingen zijn welke ter griffie, in de gevangenis of bij wijze van betekening verricht worden.

De verlenging is ook niet toepasselijk op de termij-

nen die voorzien worden voor de vaststelling van de verschijning en de nederlegging van de strafbundel ter griffie van de rechtbank in het vooruitzicht hetzij van de herbevestiging van het aanhoudingsmandaat, (2 dagen: artikel 5 der wet van 20 april 1874), hetzij van de regeling van de rechtspleging na het einde van het onderzoek, (48 uur: wet van 25 oktober 1919 - paragraaf XV), hetzij van de inobservatiestelling of hare verlenging, (3 dagen en 48 uur: artikels 2 en 6 der wet van 1 juli 1964), hetzij van de internering (4 dagen: artikel 7 der wet van 1 juli 1964). In deze gevallen geldt het inderdaad voorafgaandelijke termijnen, waarvan een gebeurlijke verlenging zou neerkomen op een vervroeging van de aanvangsdatum in plaats van een verschuiving van de einddatum, hetgeen door de wet van 23 december 1963 niet bedoeld is geweest.

b) De verlenging van de termijn, wanneer deze op een zaterdag, zondag of feestdag eindigt, heeft geen verplichtend karakter. De wet van 23 december 1963, die een analogie inhoudt met het 1e en het 2e lid van artikel 1033 - 3° van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, heeft immers de *mogelijkheid* niet afgeschaft om, in strafzaken, een proceshandeling op geldige wijze op een zaterdag, zondag of feestdag te verrichten.

c) Het tweede lid van het nieuw artikel 644 van het Wetboek van Strafvordering voorziet eveneens de verlenging van de termijn om een handeling in strafzaken *ter griffie* te verrichten, wanneer deze termijn eindigt op een dag waarop de griffie gesloten is.

Hierdoor wordt het geval voorzien van griffies die gesloten zouden zijn op andere dagen dan op zaterdagen, zondagen of wettelijke feestdagen.

De verlenging van termijn bedoeld in dit tweede lid van artikel 644 is dan ook enkel toepasselijk op de verrichtingen die ter griffie dienen te geschieden.

Desgevallend kunnen de twee bepalingen van het nieuw artikel 644 (1e en 2e lid) gecumuleerd worden: namelijk wanneer de zaterdagen, zondagen en andere wettelijke feestdagen vóór of na een sluitingsdag van de griffie vallen.

d) De handelingen ter griffie ontvangen na het verstrijken van de normale termijn om ze te verrichten en

die enkel krachtens de verlenging van de termijn geldig zijn, dienen uitdrukkelijk de vermelding te bevatten van de reden van sluiting der griffie op de laatste dag van de normale termijn.

3. Gebruik der talen.

a) De in de Raadkamer te gebruiken taal is deze welke tijdens het onderzoek gevoerd werd. (Art. 13 der Wet van 15 juni 1935).

b) Verdachten die de taal van de rechtspleging niet voldoende verstaan worden door tolken bijgestaan. Evenwel kunnen zij zich ook in hun voertaal uitdrukken, indien alle leden van de Raadkamer (Voorzitter, Onderzoeksrechter, Openbaar Ministerie en Griffier) deze taal voldoende machtig zijn; omstandigheid welke dan ook in het bevel dient vermeld te worden. In feite zal dit slechts kunnen geschieden voor de Franse taal in het Nederlandstalig gedeelte van het land en voor de Nederlandse taal in het Franstalig gedeelte.

Hetzelfde geldt ten opzichte van de burgerlijke partij die de taal van de rechtspleging niet voldoende machtig is en die persoonlijk vóór de Raadkamer verschijnt. (Van Durme « Langues en matière criminelle ». Les Nouvelles « Procédure Pénale, tome II - vol. II - nr. 86).

c) Eensluidend met art. 35 der wet van 15 juni 1935 mag het openbaar ministerie zijn mondeling rekvisitorium desgevallend in de andere nationale taal samenvatten.

d) Indien de raadsman van de verdachte de taal van de rechtspleging niet machtig is en in het ander taalkundig gedeelte van het land (niet in Brussel, dat tweetalig is) woonachtig is, mag hij, op zijn verzoek, toegelaten worden de andere taal te gebruiken, doch enkel voor zijn pleidooi. Dit verzoek moet eigenhandig door de verdachte geschreven en getekend worden en de toelating wordt slechts door de Raadkamer verleend indien zij volstrekt noodzakelijk blijkt; de beslissing van de Raadkamer is niet vatbaar voor verhaal.

Wanneer de toelating verleend wordt, mag de Raadkamer dezelfde toelating verlenen aan de andere partijen, zelfs indien deze laatste hiertoe niet hebben verzocht.

Door andere partijen dient enkel te worden verstaan: de medeverdachten.

De raadsman van de burgerlijke partij kan nooit van een dergelijke afwijking van de regels nopens het gebruik der talen genieten.

e) Advocaten die hun diploma van doctor in de rechten hebben bekomen vóór 1 januari 1930, mogen de Franse of Nederlandse taal gebruiken naar hun keuze, echter enkel voor hun pleidooien, indien de verdachten waarvan zij de raadsman zijn, dit uitdrukkelijk vragen.

Het verzoek om van deze afwijking te genieten mag mondeling aan de Raadkamer gericht worden.

Deze overgangsbepaling van de wet van 15 juni 1935 is niet toepasselijk op de raadslieden van de burgerlijke partij, noch van de burgerlijk verantwoordelijke partij. (Van Roye « Manuel de la Partie Civile » nr. 264).

Hoofdstuk I

Sluiting van het onderzoek — Regeling van de rechtspleging.

Sectie I. - Tegensprekelijkheid van de rechtspleging.

4. a) Deze tegensprekelijkheid werd ingevoerd door de wet van 25 oktober 1919: openbaar ministerie en verdachten worden door de Raadkamer gehoord. De debatten hebben echter altijd plaats met gesloten deuren, zelfs de uitspraak van het bevel dat nooit een beslissing ten

gronde is, uitgenomen nochtans de beslissing die de opschorting van de uitspraak gelast.

Het openbaar ministerie is altijd ter zitting aanwezig. Het staat echter de verdachte vrij ter zitting aanwezig te zijn of niet en er zich door zijn raadsman te laten bijstaan. Indien hij aangehouden is, zowel hoofdens de feiten die het voorwerp der rechtspleging in de Raadkamer uitmaken als gebeurlijk hoofdens andere feiten of om andere redenen, wordt hij op bevel van de heer onderzoeksrechter uitgehaald, tenzij hij aan de gevangenisbestuurder verklaard heeft te verkiezen niet te verschijnen.

De burgerlijke partij mag ook deelnemen aan de debatten: het staat haar ook vrij te verschijnen of niet; zij mag ook bijgestaan worden door een raadsman. Desgevallend kan zij zich ter zitting zelve van de Raadkamer aanstellen.

De burgerlijk verantwoordelijke partij heeft niet tussen te komen in de regeling van de openbare vordering: zij neemt hieraan geen deel.

Deze laatste regel ondervindt nochtans één uitzondering wanneer vóór de Raadkamer vorderingen worden genomen strekkende tot opschorting van de uitspraak: in de gevallen waarin er een burgerlijk verantwoordelijke persoon is, zal het in principe behoren deze in de rechtspleging te betrekken. Aan de toepassing van dit principe zou er echter dienen verzaakt te worden, indien de oproeping van de burgerlijk verantwoordelijke partij de mislukking van de maatregel van opschorting zou kunnen als gevolg hebben (bv. wanneer een aansteller niet bekend is met de feiten gepleegd door zijn aangestelde). In een soortgelijk geval zal derhalve het openbaar ministerie met grote voorzichtigheid moeten handelen.

b) Krachtens artikel 3 der wet van 16 februari 1961 mogen zowel burgerlijke partij als verdachte zich vóór de Raadkamer laten vertegenwoordigen door een pleitbezorger of een advocaat, houder van de stukken. Geen volmacht is hiervoor nodig: het volstaat « houder van de stukken » te zijn, naar de gewone betekenis van deze uitdrukking, t.t.z. dat hierdoor wordt bedoeld de advocaat die met de zaak is belast en dat in dat opzicht het behoort de advocaat op zijn woord te geloven. (Parlem. Besch. Senaat. 1959-60 nr. 274 bl. 2 en 8).

De Raadkamer kan niettemin de persoonlijke verschijning van de partijen bevelen: een dergelijk bevel zal moeten getroffen worden in de vorm die gebruikelijk is voor de beschikkingen op gebied van vooronderzoek (zie verder: sectie V). Het bevel tot persoonlijke verschijning wordt aan de belanghebbende partij, ten verzoeken van het openbaar ministerie, betekend met dagvaarding om op de vastgestelde datum te verschijnen. Het gebruik van de term « dagvaarding » doelt op de betekening door een deurwaarder of een bevoegd agent, zodat een berichtgeving per aangetekende brief door de griffier hier uitgesloten is.

Er is geen verhaal mogelijk tegen een bevel tot persoonlijke verschijning.

In geval van niet-verschijning van de partij waarvan de persoonlijke verschijning bevolen werd, zal de Raadkamer uitspraak doen bij verstek ten opzichte van deze partij; de verdediging van deze laatste zal derhalve door haar raadsman niet mogen voorgedragen worden.

5. De strafbundel, met de schriftelijke vorderingen van het Parket, wordt op de griffie van de Rechtbank neergelegd minstens 48 uur vóór de behandeling der zaak vóór de Raadkamer, waar hij ter inzage ligt der partijen.

Er dient opgemerkt dat de wet van 25 oktober 1919,

artikel 1/XV., gewijzigd door de wet van 22 juli 1927, artikel 1, betreffende de rechterlijke inrichting, van geen kopijname gewaagt en daarenboven het recht tot inzage voorbehoudt aan de verdachte en aan zijn raadsman. Men neemt nochtans aan dat deze zelfde wetsbepaling deze laatsten ook toelaat afschrift van de bundel of van sommige delen ervan te bekomen, zonder de machtiging te moeten vragen voorzien bij artikel 125 van het Tarief in strafzaken, en dat hetzelfde recht moet toegekend worden aan de burgerlijke partij en aan haar raadsman, alsmede aan de burgerlijk verantwoordelijke partij en aan haar raadsman.

Het feit echter dat een partij afschrift heeft gevraagd van de strafbundel of van sommige stukken ervan is zonder invloed op de termijn van 48 uur vóór de behandeling der zaak door de Raadkamer, voorzien door de wet van 25 oktober 1919 (par. XV.), gewijzigd door de wet van 22 juli 1927 in verband met de neerlegging van de bundel ter griffie. (Cassatie, 15 oktober 1962 - Pas. 1963.I - 199.)

6. *Nota*: Wat betreft de mogelijkheid tot inzage en afschrift van strafbundels *in de loop van het onderzoek* — dus vóór dat de zaak vóór de Raadkamer aanhangig wordt gemaakt voor regeling der rechtspleging — wordt enkel en op beperkte wijze de inzage voorzien in verband met de herbevestiging van de aanhoudingsmandaten (artikel 5 der wet van 20 april 1874) en in verband met de inobservatiestelling en hare verlenging (artikels 2 en 6 der wet van 1 juli 1964) — zie hierover verder hoofdstuk II - sectie III - nr. 92 en hoofdstuk IV - sectie I - nrs. 122 en 130.

Buiten deze gevallen behoort het alleen aan de heer Procureur-generaal, op grond van artikel 125 van het Tarief in strafzaken, toelating te verlenen tot inzage en afschrift van stukken uit de strafbundels.

Nochtans worden de onderzoeksrechters door de heer Procureur-generaal gemachtigd, vóór het einde van het onderzoek, de deskundige verslagen aan de verdachten en hun raadslieden voor inzage — geen afschrift — mede te delen, ter voorbereiding van het onderhoor en de verdediging der verdachten.

7. Verdachte en desgevallend zijn raadsman alsmede de burgerlijke partij en desgevallend haar raadsman, worden van de nederlegging van de strafbundel ter griffie verwittigd bij aangetekende brief door de griffier. Indien de verdachte aangehouden is, zal hij door tussenkomst van de gevangenisbestuurder verwittigd worden. (K.B. van 6 maart 1936).

De uitnodigingen tot verschijnen vóór de Raadkamer moeten plaats, dag en uur vermelden en bovendien melding maken van de nederlegging van het dossier ter griffie ter inzage van de partijen. Het is derhalve vereist dat deze uitnodigingen zouden verzonden worden vroeger dan de termijn van 48 uur door de Wet voorzien voor de nederlegging van het dossier ter griffie.

Indien de verdachte aangehouden is en de wens uitdrukt inzage te nemen van de ter griffie neergelegde strafbundel, moet hij door de zorgen van de heer onderzoeksrechter uitgehaald en ter griffie, onder bewaking, geleid worden.

8. De termijn van 48 uur voor de nederlegging van de strafbundel ter griffie en voor de verwittiging van de partijen met uitnodiging tot verschijning vóór de Raadkamer, waarvan sprake hierboven sub. nrs. 5 en 7, wordt door artikel 3 der wet van 29 juni 1964 gebracht op 10 dagen wanneer de schriftelijke vorderingen van het openbaar ministerie strekken tot opschorting van de uitspraak.

Desgevallend zal de burgerlijk verantwoordelijke partij

insgelijks, met inachtneming van dezelfde termijn vóór de Raadkamer opgeroepen worden.

9. Indien de schriftelijke vorderingen van het openbaar ministerie tot een niet-vervolgung strekken, of tot uitdoving van de openbare vordering (bv. door verjaring), of tot ontlasting van de onderzoeksrechter (bv. wegens onbevoegdheid *ratione loci* of in douanen- en accijnszaken), of nog tot contraventionalisatie, is de rechtspleging vóór de Raadkamer niet tegensprekelijk en dient derhalve de verdachte niet uitgenodigd te worden, noch het dossier ter griffie neergelegd te worden, *uitgenomen nochtans in geval een burgerlijke partij ter zake reeds zou aangesteld zijn*.

Moest echter de Raadkamer niet geneigd zijn op de vorderingen van het openbaar ministerie in te gaan, dan zou deze het openbaar ministerie hiervan bereidwillig moeten op de hoogte brengen, opdat de behandeling der zaak uitgesteld zou kunnen worden ten einde de hogere beschreven formaliteiten en termijnen te kunnen naleven.

Moest dit niet gebeurd zijn en werd in die omstandigheden een verdachte naar de Correctionele Rechtbank verwezen zonder inachtneming der voorgeschreven formaliteiten, zou er aanleiding bestaan tot hoger beroep vanwege het openbaar ministerie.

N.B. In geval van schriftelijke vordering strekkende tot verwijzing voor de politierechtbank (contraventionalisatie), kan het openbaar ministerie altijd, zo het gepast voorkomt, de verdachte vóór de Raadkamer doen oproepen. Uit de tekst van het K.B. van 24 maart 1936 blijkt inderdaad dat de Raadkamer in dit geval het recht heeft te beslissen zonder dat de verdachte opgeroepen werd («...kan de Raadkamer...»), doch dat zij daartoe geenszins is gehouden.

10. Wanneer de vorderingen tot buitenvervolginstelling niet uitsluitend gegrond zijn op de vaststelling van de verjaring of op de eenvoudige vaststelling dat er geen voldoende bezwaren bestaan, maar door ruimere beschouwingen gemotiveerd zijn, dan moet de verdachte voor de raadkamer opgeroepen worden: hij kan er inderdaad belang bij hebben dat de gronden van de vordering besproken worden.

11. In de gevallen waarin de Raadkamer zonder debat beslist, zijn de vorderingen van het Openbaar Ministerie enkel geschreven.

12. De verdachten die onder aanhoudingsmandaat worden gesteld hoofdens feiten van betrekkelijk geringe gewichtigheid waarover zij bekentenissen hebben afgelegd en/of waarvan zij op heterdaad werden betrapt, kunnen, met het oog op de bespoediging der rechtspleging, verzaken aan de pleegvormen en termijnen bepaald door de wet van 25 oktober 1910.

Deze pleegvormen en termijnen dienen dan ook niet nageleefd te worden ten opzichte van deze verdachten, op voorwaarde echter dat zij aangehouden zijn gebleven en dat geen nadere onderzoeksplichten in hun zaak verricht werden.

De mogelijkheid van deze « korte rechtspleging » (« *procédure sommaire* ») werd ingevoerd door een circulaire van de H.H. Procureurs-Generaal van 17 mei 1921.

De verzaking dient uitdrukkelijk te geschieden op interpellatie van de onderzoeksrechter, onmiddellijk na de eerste ondervraging die het afleveren van het aanhoudingsmandaat voorafgaat.

Volgens Hoeffler (*Traité de l'Instruction Préparatoire en matière pénale* - blz. 183 - nota 6) is deze verzaking

slechts aanvaardbaar indien zij geen enkel nadeel kan berokkenen aan de rechten van de verdediging waarvan het behoud van openbare orde is: in feite zal zij dus slechts toegelaten kunnen worden wanneer de verdachte over alle telastleggingen bekentenissen heeft afgelegd en de zaak slechts van geringe gewichtigheid is.

Niettegenstaande dit, werd de praktijk van de « korte rechtspleging » veralgemeend, derwijze dat aan elke verdachte, op het ogenblik van zijn aanhouding, onafgezien de zwaarwichtigheid van het strafonderzoek, de vraag gesteld werd of hij verzaakt aan de pleegvormen en termijnen bepaald door de wet van 25 oktober 1919.

De verzaking door de verdachte aan de pleegvormen der wet neemt echter niets af van de voorschriften welke voorzien zijn om zijn verdediging te verzekeren. Indien hij dus een raadsman gekozen heeft, dient deze alleszins verwittigd te worden van de verschijning vóór de Raadkamer.

Zekere rechtspraak beslist nochtans dat de verdachte die verzaakt heeft aan de pleegvormen en termijnen bepaald door de wet van 25 oktober 1919, « zijn verdedigingsrecht aan deze verzaking heeft aangepast ». (Kamer van Inbeschuldigingstelling Brussel 12 maart 1953 — niet gepubliceerd — verwijzend naar arrest Beroepshof Brussel 16 januari 1948 — R.W. 1947/48 kol. 771 — voorziening in cassatie verworpen door arrest 3 mei 1948). Het verzuim van deze pleegvormen zowel ten opzichte van zijn raadsman als van hem zelf, zou door de verdachte niet kunnen ingeroepen worden om de nietigheid van de rechtspleging te staven. Dit geldt zowel voor de bevestiging of herbevestiging van een aanhoudingsmandaat (zie verder) als voor de bevelen van verwijzing.

Indien deze rechtspraak wellicht te ver gaat in de interpretatie van de draagwijdte der verzaking aan pleegvormen en termijnen vóór de verschijning in de Raadkamer, dient anderzijds aangenomen te worden dat het arrest van Gent — Kamer van Inbeschuldiging — van 26 mei 1965 (Rechtsk. Weekbl. 1965-66, kol. 449) deze draagwijdte te eng heeft beperkt, wanneer het bepaalt dat de vaststelling van de datum der verschijning, de verwittiging hiervan van verdachte en raadsman en de neerlegging van het dossier ter griffie (alles minstens 48 uur op voorhand) vereist worden, zelfs indien verdachte verzaakt heeft aan de pleegvormen en termijnen voorzien door de wet van 25 oktober 1919. Volgens dit arrest zou de verzaking geen ander gevolg hebben dan verdachte vrij te stellen van de verschijning zelf vóór de Raadkamer.

Tussen deze twee uiterste stellingen van de rechtspraak blijft de oplossing in de middenweg te zoeken: namelijk in de stipte toepassing van de richtlijnen bepaald in de voornoemde circulaire van 17 mei 1921 en gegeven met de instemming van de h. Minister van Justitie — en zulks zeer korte tijd na het in werking treden van de wet van 25 oktober 1919.

Sectie II. - Verslag van de Onderzoeksrechter.

13. Het verslag van de onderzoeksrechter is een wezenlijk bestanddeel van de rechtspleging vóór de Raadkamer. Het is zelfs de enige vereiste pleegvorm wanneer niet-vervolgving, ontlasting of contraventionalisatie gevorderd worden er geen burgerlijke partij ter zake aangesteld is (zie hoger nr. 9). Dit is eveneens het geval wanneer de ontlasting gevorderd wordt in douane- en accijnszaken.

14. Het verslag moet uitgebracht worden door de onderzoeksrechter die met het onderzoek gelast is geweest, tenzij deze wettelijk belet zou zijn (bv. door andere

ambtsbezigheden weerhouden), in welk geval dit beletsel, op straffe van nietigheid, in het bevel van de Raadkamer dient vermeld te worden. Bij verzuim van deze vermelding, moet het Parket van ambtswege hoger beroep aantekenen.

De onderzoeksrechter mag steeds zowel in de loop van het onderzoek als voor de behandeling der zaak in de Raadkamer vervangen worden door beslissing van de Rechtbank zelve (algemene vergadering). In geval van dringendheid kan deze vervanging geschieden bij bevel van de Voorzitter van de rechtbank.

Sectie III. - Draagwijdte der beslissingen van de Raadkamer.

15. Verschillende mogelijkheden :

— *Buitenvervolginstelling* in geval van afwezigheid van voldoende bezwaren en in geval het feit noch een misdaad noch een wanbedrijf, noch een overtreding is. (Art. 128 Wetboek van Strafvordering).

— *Uitdoving van de strafvordering* in geval van verjaring, overlijden van verdachte of amnestie.

— *Vervallenverklaring van de strafvordering* in geval van intrekking van klacht in zake van klachtmisdrijven.

— *Ontlasting van de onderzoeksrechter* in geval van onbevoegdheid ratione loci of ratione personae of in geval van verknochtheid of samenhang met andere misdrijven in een ander ambtsgebied gepleegd en onderzocht.

— *Ontlasting van de onderzoeksrechter* (ontslag van onderzoek) in geval van afwezigheid van voldoende bezwaren ten laste van een of meer bepaalde personen.

— *Ontlasting van de onderzoeksrechter* in geval verdachte, tussen 18 en 21 jaar oud, onder toezicht staat van de Jeugdrechter wegens vroeger gepleegde feiten, op voorwaarde dat de Jeugdrechter zich bereid heeft verklaard zich met de zaak te gelasten.

N.B. - In sommige rechtbanken bestaat nochtans de gewoonte in onderhavig geval geen ontlasting van de onderzoeksrechter te vorderen, doch wel de openbare vordering te laten verjaren met mogelijkheid deze vordering vóór hare verjaring te hernemen bij gebeurlijke hervalling van verdachte. Deze handelwijze, die juridisch onaanvechtbaar is, leit nochtans op praktische bezwaren, vooral wanneer in dezelfde zaak meerdere andere verdachten betrokken zijn die naar de correctionele rechtbank dienen verwezen te worden. Overigens kan de ontlasting van de onderzoeksrechter ook juridisch verantwoord worden door de beschouwing « non bis in idem », vermits de misdrijven die het voorwerp uitmaken van het onderzoek — zonder weliswaar hier te kunnen spreken van samenloop — toch het bewijs leveren en de uiting zijn van het slecht gedrag dat de nieuwe tussenkomst van de Jeugdrechter verrechtvaardigt.

— *Ontlasting van de onderzoeksrechter* in douanen- en accijnszaken.

— *Verwijzing naar de Politierechtbank* hoofdens de feiten welke door het onderzoek bleken overtredingen te zijn (diskwalificatie), in geval van bestaan van voldoende bezwaren.

— *Verwijzing naar de Politierechtbank* hoofdens contraventionaliseerde wanbedrijven, in geval van bestaan van voldoende bezwaren en verzachtende omstandigheden (Wet van 4 oktober 1867. (artikel 4.)

— *Uitdoving van de strafvordering* wegens verjaring na contraventionalisatie der feiten.

— *Verwijzing naar de Correctionele Rechtbank* hoofdens wanbedrijven en gebeurlijk samenhangende overtredingen of misdrijven behorend tot de bijzondere be-

voegdheid van de Politierechtbank, in geval van bestaan van voldoende bezwaren.

— *Verwijzing naar de Correctionele Rechtbank* hoofdens gecorrectionaliseerde misdaden in geval van bestaan van voldoende bezwaren en verzachtende omstandigheden en binnen de perken gesteld door de wet van 4 oktober 1862. (gewijzigd).

— *Uitdoving van de strafvordering* wegens verjaring na correctionalisatie der feiten.

— *Verwijzing naar de Krijgsraad* hoofdens misdaden, wanbedrijven en gebeurlijk samenhangende overtredingen ten opzichte van een verdachte onderworpen aan de militaire rechtsmacht, in geval van bestaan van voldoende bezwaren en op voorwaarde dat de medeverdachten, onderworpen aan de gewone rechtsmacht en die de bevoegdheid van de burgerlijke onderzoeksrechtsmacht ten opzichte van eerstgenoemde militair (wegens samenhang) hebben bepaald, het voorwerp uitmaken van een beslissing welke verdere gelijktijdige vervolging uitsluit. (Art. 27 der wet van 15 juni 1899).

— *Gevangenneming* van de verdachte hoofdens misdaden in geval van bestaan van voldoende bezwaren, en bevel tot overmaking der rechtspleging aan de Procureur-generaal, met gebeurlijk inbegrip der stukken betreffende samenhangende wanbedrijven nopens dewelke er eveneens voldoende bezwaren aanwezig zijn.

N.B. — Luidens artikel 9 der wet op de voorhechtenis van 20 april 1874, is de Raadkamer, in geval van misdaad, niet verplicht de gevangenneming uit te spreken, noch de onmiddellijke uitvoering ervan te bevelen aan de heer Procureur-Generaal.

— *Verklaring dat het onderzoek niet in staat is.*

— *Opschorting van de uitspraak met of zonder probatie* in geval van bewijs van de tenlastelegging (wanbedrijf, gecorrectionaliseerde misdaad en gebeurlijk samenhangende overtredingen), binnen de voorwaarden gesteld door de wet van 29 juni 1964 en op voorwaarde dat de openbaarheid van de debatten de declarering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclasering in gevaar brengen. In dit geval is de beslissing van de Raadkamer een beslissing ten gronde, die dan ook in het openbaar dient uitgesproken te worden.

16. De verwijzingsbevoegdheid van de Raadkamer is beperkt tot de beoordeling der schuld aanwijzingen (: bezwaren) ten laste van die personen die door de Procureur des Konings of door de onderzoeksrechter in verdenking gesteld werden en op grond van die feiten die ten grondslag van deze in verdenkingstellingen liggen.

Menigvuldige rechtsleer en rechtspraak in die zin:

Cass. 27 mei 1935 — Rev. Dr. Pén. 1935 p. 829 met notas — Pas. 1935 - I - 261.

Cass. 8 maart 1948 — Rev. Dr. Pén. 1947-48, p. 685 met nota.

Gent K.I. 22 december 1931 — Pas. 1932-11-191.

Gent K.I. 5 oktober 1954 — Rechtsk. Weekbl. 1954-55, kol. 1160 en vlg.; Brussel K.I. 27 oktober 1960 — Rev. Dr. Pén. 1961, blz. 433.

Simon « *Strafvordering* » nr. 554-555.

Schuijnd « *Droit criminel* » Boek II, blz. 193.

Rigaux et Trousse « *Les problèmes de la qualification* » Rev. Dr. Pén. 1948-49, pr. 716 en vlg.

Rép. Prat. Dr. Belge — V° Procédure Pénale n° 416.

Hierna volgen uittreksels a) uit voornoemd arrest van de Kamer van Inbeschuldigingstelling van Gent van 22 december 1931 en b) uit de nota onder voornoemd arrest van het Hof van Cassatie van 8 maart 1948:

a) Attendu que la Chambre du Conseil ne peut elle-

même mettre « en prévention les personnes qui pourraient éventuellement être tenues pour auteurs ou complices; qu'en effet la loi du 25 octobre 1919, prorogée, a introduit le principe du débat contradictoire devant la juridiction d'instruction. Attendu toutefois, qu'en prescrivant un complément d'instruction basé sur cette seule considération qu'il existe des charges sérieuses contre X et Y, et en relevant ces charges, la Chambre du Conseil a commis une illégalité; que l'article unique, par XV, de la loi précitée interdit en effet à la Chambre du Conseil de se prononcer sur l'existence des charges hors de toute contradiction. Attendu qu'en affirmant cette existence et en relevant les charges, la Chambre de Conseil a donc méconnu cette disposition légale, a préjugé du renvoi à la juridiction de jugement et violé le droits de la défense ».

b) « Souveraine à l'égard de la qualification, la Chambre du Conseil ne l'est pas quant à l'inculpation. C'est dans ce sens que... la Cour de Cassation a pu exprimer que la Chambre du Conseil statue sur l'action publique dans les limites des réquisitions prises par le ministère public ou des inculpations faites légalement par le juge d'instruction. (Cass. 27 mai 1935 — Pas. 35 - I - 261).

Ayant le droit de vérifier avant tout autre examen si l'instruction est complète, la Chambre du Conseil pourrait cependant, dans l'hypothèse où elle relève un manquement dans les inculpations, non pas rendre une ordonnance de plus ample informé que l'article 228 du code d'instruction criminelle réserve à la seule Chambre des Mises en Accusation, mais dire n'y avoir lieu à statuer en l'état de la procédure et motiver sa décision. (Note sous Gand 22 décembre 1931 — Pas. 32-II-192).

De ce que la Chambre du Conseil n'a pas le pouvoir d'inculper résulte également que, renvoyant un prévenu devant la juridiction de jugement sous une prévention correctionnelle, elle ne rend pas un non-lieu implicite au profit d'une autre personne qui, susceptible d'être l'objet de la même inculpation, n'a pas été mise en prévention dans l'instruction préparatoire. (Cass., 6 juin 1939 — Rev. Dr. Pén. 1939, p. 1274). C'est pourquoi le ministère public et la partie lésée ont la faculté de citer directement cette autre personne devant le tribunal correctionnel pour le fait visé par l'ordonnance de renvoi ».

17. a) Op grond van de wet van 4 oktober 1867 neemt de Raadkamer kennis van de *verzachtende omstandigheden* om misdaden te correctionaliseren en wanbedrijven te contraventionaliseren met uitzondering voor de pers- en politieke misdrijven en binnen de perken door deze wet aangeduid. Op dezelfde wijze — doch zonder gebonden te zijn door deze laatste perken — neemt de Raadkamer kennis van de *redenen tot verzachtende verschoning* (of gewone verschoning — excuse atténuante) om gebeurlijk misdaden te correctionaliseren, zoals bepaald door de artikels 411, 412, 413, 414 en 511 van het Strafwetboek.

Beslissingen van de Raadkamer strekkende tot correctionalisatie wegens verzachtende omstandigheden of redenen van verschoning hebben kracht van gewijsde ten opzichte van de rechtsmacht ten gronde (art. 3 der wet van 4 oktober 1867): de bevoegdheid van deze laatste kan dus niet meer betwist worden. Cumulatie van verzachtende omstandigheden en redenen van verschoning is toegelaten, zodat, na aanneming van redenen van verschoning (b.v. om te correctionaliseren), verzachtende omstandigheden nog aangenomen kunnen worden, en omgekeerd. (Cassatie, 23 oktober 1916 — Pas. 1917-I-289). Doch deze cumulatie ligt niet in de bevoegdheid van de rechtsmacht van onderzoek, enkel in deze van de rechtsmacht ten gronde. (Beroep Gent 9 maart 1883 — Pas. 1883-II-420; Nouvelles « *Droit Pénal* » I, I nr. 3017).

b) De bevoegdheid van de Raadkamer wordt aange-

nomen om kennis te nemen van de *gronden tot verrechtvaardiging*, zowel de eigenlijke subjectieve gronden (noodweer, wettelijk voorschrift of ambtelijk bevel, noodtoestand en toestemming van het slachtoffer voor zoveel dit laatste afstand deed van een recht waarover het mocht beschikken) als de objective gronden of redenen van niet-toerekenbaarheid (ouderdom, krankzinnigheid, dwang, dwaling, goede trouw: artikel 71 van het Strafwetboek). De rechtsleer is het hierover eens: Brass «*Procédure Pénale*» I, nr. 460 — Haus «*Principes du Droit Pénal* I, n° 560 — Les Nouvelles «*Droit Pénal*» I-I n° 2762... enz.

De gronden tot verrechtvaardiging nemen inderdaad het zedelijk bestanddeel van het misdrijf weg, zodat er geen misdrijf meer is: de Raadkamer dient een bevel tot niet-vervolgving te verlenen (Les Nouvelles «*Procédure Pénale*» I-I «*L'Instruction — La Chambre du Conseil*» nr. 293).

c) Dezelfde eensgezindheid in de rechtsleer vindt men echter niet wat betreft de *redenen tot beslissende verschoning* (causes d'excuse absolutoire ou péremptoire) welke de wet in wel bepaalde gevallen erkent als gevolg van bloed- of aanverwantschap, van verklikking en van onderwerping (artikels 121, 134, 136, 192, 273, 300, 304, 326, 335, 341, 366, 371, 462, 492 en 504 van het Strafwetboek). Deze redenen laten de schuld bestaan, doch niet de strafbaarheid.

Tegen de bevoegdheid van de Raadkamer om hiervan kennis te nemen:

Nypels «*Législation criminelle* II, p. 525.

Bekaert «*Théorie générale de l'excuse en Droit Pénal*», nrs. 50, 73, 75, 94, 97, 104.

Nypels et Servais I, p. 426 (note 2).

Repert. Droit Belge, Verbo «*Crimes et délits contre la Sécurité de l'Etat* n° 396; verbo «*Rébellion*» n° 137.

Deze rechtsleer meent dat de redenen tot beslissende verschoning de grond van de zaak aanraken en derhalve niet door de Raadkamer kunnen beoordeeld worden.

Voor de bevoegdheid van de Raadkamer in zake beslissende verschoning:

Rigaux et Trousse «*Crimes et délits du Code Pénal*» I, p. 83 et 525.

Les Nouvelles «*Droit Pénal*» I, r. n° 3023.

Répert. Pratique du Dr. Belge — Verbo «*Procédure Pénale*» n° 414.

Les Nouvelles, «*Procédure Pénale*» I-I — *L'Instruction — La chambre du conseil*» n° 293.

Alleszins schijnt de bevoegdheid van de Raadkamer moeilijk te betwisten wanneer de verschoning bestaat in een «*péremptoire*» exceptie tegen de strafvordering zoals de bloed- of aanverwantschap (artikels 121, 335, 341, 371, 462, 492, 504 van het Strafwetboek): een dergelijke verschoning, die bestaat uit een louter materieel en onbetwistbaar feit, verplicht de correctionele rechtbanken en de onderzoeksrechtsmachten de strafvordering als onontvankelijk te beschouwen. (Zie Garçon: *Le Code Pénal annoté* art. 380 nrs. 4, 5 et 6. — Kamer v. Inbesch. Brussel 30 september 1964; Rechtsk. Weekbl. 1964-65, kol. 667).

Voor zoveel de bevoegdheid van de Raadkamer aangenomen wordt om kennis te nemen van de redenen tot beslissende verschoning, zal zij, bij vaststelling van zulke redenen, een bevel tot niet-vervolgving verlenen: «*Au cas où elle (Chambre du Conseil) relève l'existence d'une cause justificative ou d'une excuse absolutoire, elle prononce le non-lieu*». (Les Nouvelles, «*Procédure Pénale* I. — *L'Instruction — La chambre du conseil*» n° 293).

d) Praktisch zullen de verrechtvaardigingsgronden en de redenen tot beslissende verschoning slechts zeldzaam aanleiding geven tot een debat in de Raadkamer, om

reden zij meestal reeds door het openbaar ministerie zullen ingeroepen geweest zijn als grondslag van zijn schriftelijke en mondelinge vorderingen strekkende tot de buiten-vervolginstelling. (Bekaert «*Théorie générale de l'excuse en Droit Pénal*» nr. 98 en vlg.) Wanneer de Raadkamer wegens deze gronden of redenen de niet-vervolgving beveelt, zal zij ten opzichte van de gebeurlijke burgerlijke partij beslissen zoals hierna wordt gezegd sub. sectie IV - nr. 36.

Is de beslissing gesteund op redenen tot beslissende verschoning, welke, zoals hoger gezegd, enkel de strafbaarheid, doch niet de schuld wegnemen, zal de burgerlijke partij verwezen worden om zich te voorzien als naar rechte, met gebeurlijke veroordeling tot de kosten.

18. De Raadkamer is bevoegd om een overtreding naar de politierechtbank te verwijzen, na de buitenvervolgving te hebben bevolen hoofdens de misdaden en/of wanbedrijven welke hare vating hoofdens de overtreding wegens samenhang hadden meegesleept. Zo ook is zij bevoegd om naar de Krijgsraad te verwijzen, na buitenvervolginstelling van de verdachten die aan de gewone rechtsmacht onderworpen zijn.

Tegen deze stelling: arrest Kamer van Inbeschuldiging Brussel 10 februari 1949 verschenen in vertaling in «*Journal des Tribunaux*» van 11 december 1949, blz. 638:

«*Attendu qu'il n'existe pas de charges suffisantes contre le prévenu en ce qui concerne le fait de falsification prévu par l'article 500 du Code pénal et repris à la prévention A;*

Que, dès lors, la connexité entre la prévention A et la prévention B cesse d'exister;

«*Dit qu'il n'existe pas de charges suffisantes contre le prévenu en ce qui concerne le fait mentionné à la prévention A;*

Dit que, la connexité n'existant plus entre la prévention B et la prévention A, la Cour est incompétente pour statuer sur la prévention B;

Renvoie les pièces de la procédure à M. le Procureur général à telles fins que de droit».

Voor deze stelling:

a) Braas: «*Instruction criminelle*» uitgave 1932 blz. 211 litt. C;: «*Si le fait n'est qu'une contravention, l'inculpé est renvoyé devant le Tribunal de police, (art. 129 c.i.c.r.)*

Le Procureur du Roi, étant incompétent en matière de contravention, ne requiert pas, il est vrai, l'ouverture d'une instruction dans ce domaine, mais il peut arriver que le fait d'abord qualifié délit, soit reconnu dans la suite n'être qu'une simple contravention (dégénérescence), ou encore que le fait principal fasse l'objet d'un non-lieu et que le renvoi soit ordonné seulement pour une contravention qui s'y trouvait connexe».

b) Schuind: «*Traité pratique de Droit Criminel*» Tome II «*Procédure Pénale*». Uitgave 1942, blz. 198, VII:

«*Si la Chambre du conseil saisie d'une procédure où ont été impliquées des personnes justiciables de la juridiction militaire, estime qu'il n'y a pas lieu de poursuivre les premières (personnes justiciables de la juridiction civile), mais qu'il y a lieu de poursuivre les autres, elle rend une ordonnance de non-lieu en ce qui concerne les premières et renvoie les autres devant la juridiction militaire (loi du 15 juin 1899, art. 27)».*

c) Opmerkingen van de heer Raoul Declercq verschenen in voornoemd nummer van de «*Journal des Tribunaux*» blz. 641, naar aanleiding van het hierboven aangehaald arrest van het Hof van Beroep te Brussel.

Deze opmerkingen luiden ondermeer:

«...la connexité n'est rompue qu'à partir du moment où la poursuite et l'instruction des affaires ne peuvent plus avoir lieu en même temps (Cass., 8 mars 1897, Pas. I, 104-109 avec les conclusions de M. Mélot, premier avocat général, et les notes; — comp. Faustin Hélie, Instr. crim. 2e ed. belge, II n° 3366). Ceci sera, par exemple, le cas, pour les juridictions de jugement, lorsque le tribunal ordinaire, saisi de poursuites dirigées contre un militaire et un civil, constate que ce dernier est décédé ou encore lorsque la disjonction des poursuites est définitivement ordonnée. Notons en passant que la compétence ne change pas lorsque, après instruction simultanée, le militaire se trouve, par suite d'un recours exercé ou accueilli pro parte, seul en cause, soit sur son opposition, soit devant la juridiction d'appel (Cass., 10 févr. 1902, Pas. I, 141), soit après cassation, devant la juridiction de renvoi (Cass. 14 nov. 1938, Rev. dr. pén. 1939, p. 120).

Le critère général, dont découlent ces différentes solutions, s'applique également aux juridictions d'instruction. Dans l'espèce envisagée, la Chambre des mises en accusation avait, tout comme la Chambre du conseil, procédé en même temps à l'examen des deux préventions connexes. Elle était, par conséquent, définitivement compétente pour statuer aussi bien sur l'une que sur l'autre. En pareil cas, la connexité est brisée, non pas, comme l'arrêt annoté l'enseigne, pendant le prononcé de la décision, plus précisément à partir du moment où le non-lieu est rendu quant au délit, mais après l'arrêt sur l'ensemble des préventions. A partir de ce moment seulement il devient impossible (pour la juridiction de jugement) d'instruire simultanément les faits des deux préventions. C'est pourquoi dans le présent cas, le renvoi aurait dû se faire non devant le tribunal correctionnel mais devant le tribunal de police.

Nous croyons donc que la Chambre des mises en accusation s'est à tort déclarée incompétente ».

19. De Raadkamer is niet bevoegd om de verwijzing te bevelen naar de correctionele rechtbank van een ander arrondissement. Ten opzichte van de feiten welke onder de bevoegdheid van de rechtbank van een ander arrondissement vallen en die geen samenhang of verknogtheid vertonen met feiten waarvoor de rechtbank van de zetel van de Raadkamer wel bevoegd is, dient de Raadkamer dan ook enkel de ontlasting van de heer onderzoeksrechter te bevelen.

Dezelfde regel geldt ten overstaan van de feiten buiten de bevoegdheid van de rechtbank van het arrondissement vallend, wanneer ten overstaan van al de andere samenhangende feiten welke binnen deze bevoegdheid vallen, de Raadkamer een andere beslissing heeft getroffen dan de verwijzing naar de correctionele rechtbank of de bijlijfneming.

20. De Raadkamer is niet gehouden door de kwalificatie van het misdrijf door het openbaar ministerie of door de burgerlijke partij: zij is gevat met een *feit* en regelt de verdere rechtspleging in zake dit feit dat zij naar eigen goeddunken omschrijft. Zij mag dan ook dezelfde persoon niet een tweede maal verwijzen hoofdens hetzelfde feit, doch anders omschreven. (Cass. 9 juli 1951 — Pas. - I - 778).

21. De Raadkamer heeft niet de bevoegdheid het onderzoek of een deel van het onderzoek nietig te verklaren (Schuind, uitgave 1936, Tome I, bl. 505 en 507). Het behoort haar niet toezicht uit te oefenen op het onderzoek noch op zijn wettelijkheid en regelmatigheid, om reden zij geen «suprematie» heeft over de onderzoeksrechter.

Indien de Raadkamer van oordeel is dat sommige on-

derzoeksverrichtingen nietig zouden zijn, dient zij enkel deze te miskennen en haar beslissing te nemen over de bezwaren zonder met de nietige verrichtingen rekening te houden.

22. Elk bevel van verwijzing (naar correctionele- of politierechtbank of krijgsraad) en van gevangenneming dient gesteund op de aanwezigheid van *voldoende bezwaren*. De vaststelling van deze aanwezigheid van voldoende bezwaren volstaat, zonder dat het nodig is deze bezwaren op te sommen noch nader te bepalen zelfs in geval door de verdediging besluiten werden neergelegd welke hun aanwezigheid betwisten. (Cassatie, 29 april 1963 — Rev. Dr. Pénal. 1963-64, p. 368. — Cassatie, 8 maart 1965 — Rev. Dr. Pénal. 1965-66, p. 369).

23. Indien de Raadkamer in haar bevel niet over alle telasteleggingen, welke in het onderzoek en/of in de vorderingen van het Parket voorzien waren, heeft beschikt, dient de Procureur des Konings de zaak terug voor de Raadkamer te brengen opdat deze een aanvullend of verklarend bevel zou verlenen.

(Suetens: «L'Instruction. — La Chambre du Conseil» n° 307).

24. In verband met het verrichten van *bijkomende onderzoekspligten* kan het volgende aangestipt worden:

De Raadkamer kan nooit bijkomende onderzoekspligten bevelen, noch zelf verrichten, (zoals bv. getuigen ter zitting horen). Is zij van oordeel dat een onderzoekspligt nog nuttig zou kunnen verricht worden, moet zij zich beperken de zaak niet in staat te verklaren. (Zie hoger sub. 16).

Zolang de onderzoeksrechter niet is ontlast, d.i. zolang de Raadkamer de rechtspleging niet heeft geregeld en aldus het onderzoek gesloten, is hij alleen bevoegd om elke onderzoekspligt te verrichten of te doen verrichten, zowel van ambtswege als op vordering van het openbaar ministerie; het openbaar ministerie daarentegen is hier toe onbevoegd op straffe van nietigheid der verrichte onderzoekspligten.

Na de sluiting van het onderzoek door het bevel van de Raadkamer en bijgevolg na ontlasting van de onderzoeksrechter, is de toestand omgekeerd; de onderzoeksrechter is voortaan onbevoegd, alleen het openbaar ministerie is bevoegd om om het even welke onderzoekspligt te verrichten, uitgenomen deze welke de tussenkomst van de onderzoeksrechter noodzakken (bv. huiszoekingen) en om deze redenen niet meer kunnen verricht worden.

Eens dat het dossier met de schriftelijke vorderingen van het openbaar ministerie op de griffie is neergelegd in het vooruitzicht van de regeling der rechtspleging door de Raadkamer en al is de onderzoeksrechter ter zake nog niet ontlast, kan weliswaar deze magistraat, noch het openbaar ministerie, het onderzoek door ene of andere onderzoekspligt aanvullen. Zulks zou inderdaad een innerlijke tegenstrijdigheid inhouden, vermits de onderzoeksrechter, door zijn dossier aan het Parket voor slotvordering mede te delen, impliciet van oordeel was dat zijn onderzoek volledig was, en het Parket, door het dossier met zijn vorderingen ter griffie neer te leggen, eveneens impliciet aanvaardde dat het onderzoek niet diende vervolledigd te worden. Moest niettegenstaande dit een aanvullend onderzoek toch nodig blijken (b.v. ten gevolge van een nieuw element), zou het openbaar ministerie ter zitting van de Raadkamer mondelinge vorderingen moeten nemen strekkende tot het niet in staat verklaren van de zaak.

In twee gevallen nochtans komt deze beschouwing niet in aanmerking: namelijk in geval van vordering tot

correctionalisatie of tot contraventionalisatie na vóór-onderzoek door het parket, zonder tussenkomst van de onderzoeksrechter (onderzoek voor verslag — instruction pour rapport). In deze beide gevallen wordt de onderzoeksrechter slechts gevat om verslag in de Raadkamer uit te brengen; indien hij van mening is dat het onderzoek nog zou dienen aangevuld te worden mag hij zelf onderzoeksplichten verrichten. (Cassatie, 6-5-1952, Pas. I., 112.)

In haar bevel waarbij zij de zaak niet in staat verklaart, kan de Raadkamer de onderzoeksplichten aanduiden welke zij nog nuttig of nodig acht. Zij zal echter nooit de zaak niet in staat mogen verklaren om reden er bezwaren zouden bestaan aangaande andere feiten dan degene welke in de betichtingen van de onderzoeksrechter en van het openbaar ministerie omschreven worden. (Zie hoger, sub 16, Brussel, 27-10-1960, Pas. 1962, II, 185.)

25. Indien vóór de Raadkamer een prejudicieel geschil opgeworpen wordt, dient te worden nagegaan of de opgeworpen kwestie een prejudicieel geschil uitmaakt aan de actie of aan het vonnis.

Een prejudicieel geschil aan het vonnis kan als dusdanig door de Raadkamer, rechtsmacht van onderzoek, niet onderzocht worden.

Een prejudicieel geschil aan de actie zou desgevallend het voorwerp kunnen uitmaken van een nader onderzoek, zodat de Raadkamer de zaak niet in staat zou kunnen verklaren.

26. Bij de verwijzing van een aangehouden verdachte naar de correctionele rechtbank, mag de Raadkamer zijn voorlopige invrijheidstelling bevelen. (Wetboek van Strafvordering, art. 130, § 2, Wet van 6 maart 1963.)

Alhoewel de wet van 6 maart 1963 dit niet heeft bepaald, blijkt het normaal, dat de Raadkamer slechts van deze mogelijkheid gebruik zou maken op verzoek, schriftelijk of mondeling, van de belanghebbende.

Wordt dit verzoek afgewezen, wordt er melding van gemaakt in het bevel van verwijzing.

Uit de bewoordingen van art. 1 der wet van 6 maart 1963, waarbij § 2 van art. 130 van het Strafwetboek werd gewijzigd («... kan in vrijheid worden gesteld bij dezelfde beschikking van de Raadkamer...») blijkt duidelijk dat deze voorlopige invrijheidstelling dient bevolen te worden *gelijktijdig* met de verwijzing naar de correctionele rechtbank: dus door hetzelfde bevel.

De Raadkamer zou derhalve niet de invrijheidstelling kunnen bevelen en de verdere behandeling van de zaak wat betreft de verwijzing op een latere zitting uitstellen.

Indien de voorlopige invrijheidstelling niet werd gevraagd noch gebeurlijk van ambtswege bevolen, blijft de verdachte onder de banden van het aanhoudingsmandaat: de verwijzing in deze toestand wordt dan ook in het bevel van de Raadkamer vermeld. Doch de weglating van deze vermelding zou alleszins zonder invloed zijn op het mandaat.

27. In geval van verwijzing naar de Politie rechtbank, beperkt de Raadkamer er zich toe te verwijzen naar de bevoegde Politie rechtbank, zonder deze nader te bepalen.

Indien de verdachte onder de banden is van een aanhoudingsmandaat hoofdens de feiten welke, na diskwalificatie, vóór de Politie rechtbank worden verwezen, dient hij onverwijld in vrijheid gesteld te worden. (Rev. Dr. Pén., 1960-61, blz. 786.)

Dit zal echter niet gebeuren indien de diskwalificatie en de verwijzing naar de politierechtbank bevolen werden in strijd met de schriftelijke vorderingen van het openbaar ministerie. In dit geval kan inderdaad het openbaar ministerie verzet aantekenen tegen het bevel van de

Raadkamer en de verdachte blijft dan aangehouden. (Zie verder sectie VII, n° 63.)

28. a) Na een bevel van niet-vervolg, indien zich ter zake nieuwe elementen voordoen (t.t.z. bewijselementen die aan de Raadkamer nog onbekend waren: Zie Cassatie, 23-1-1950, Pas., I, 347), kan het onderzoek heropend worden. Na voltooiing van dit heropend onderzoek, behoort het de Raadkamer opnieuw de rechtspleging te regelen. Was de vroegere beslissing van niet-vervolg door de Kamer van Inbeschuldigingstelling geveeld geweest, zou het deze rechtsmacht behoren over de nieuwe elementen te beslissen.

N.B. — Alleen het Openbaar Ministerie, bij uitsluiting van de burgerlijke partij, kan het onderzoek doen heropenen op grond van nieuwe elementen. (Hof van Cass., 10-4-1922, Pas., 1922, I, 238.)

b) Heropening van het onderzoek wegens nieuwe elementen kan slechts in hoofde van een persoon die normaal aan de militaire rechtsmacht onderhavig is, gevoerd worden, indien deze persoon begrepen is in een herneming van vervolgingen in hoofde van één of meer andere personen onderworpen aan de gewone rechtsmacht. (Art. 28 der wet van 15 juni 1899.)

29. Uit hetgeen voorafgaat (n° 28) blijkt dus, dat een bevel van niet-vervolg slechts kracht van gewijsde heeft in de mate dat het vaststelt dat, op het ogenblik waarop het verleend wordt, er geen voldoende bezwaren bestaan om verdachte te vervolgen, zodat noch openbaar ministerie, noch burgerlijke partij deze laatste rechtstreeks voor de rechtsmacht ten gronde kunnen dagvaarden.

De kracht van gewijsde van het bevel van de Raadkamer zou evenwel zich kunnen uitstrekken tot de motieven of tot enkelen onder hen, wanneer deze onafscheidbaar gebonden zijn aan het beschikkend gedeelte, bij voorbeeld in geval van verjaring, amnestie, enz. (Jurisprudence Cour de Liège, 1954, p. 81.)

30. Na ontlasting van de onderzoeksrechter ten voordele van een ander arrondissement, kan de zaak niet vóór de correctionele rechtbank van dit ander arrondissement gebracht worden door rechtstreekse dagvaarding. De tussenkomst wordt vereist van de Raadkamer, om reden het bevel van ontlasting het onderzoek niet heeft gesloten. (Hof van Cassatie, 31-10-1955, Rev. Dr. Pén., févr. 1956, p. 544.)

31. a) Zoals de rechtsmachten ten gronde (Assisenhof en politierechtbank uitgesloten), kan de Raadkamer, gelast met de regeling der rechtspleging en op dit ogenblik, *de opschorting van de uitspraak* (gewone opschorting of probatie-opschorting) bevelen, onder de voorwaarden bepaald door de wet van 29 juni 1964 (artt. 3 en 4).

Deze voorwaarden zijn:

1) Geen vroegere veroordelingen van verdachte tot een criminele straf of een correctionele hoofdgevangenisstraf van meer dan één maand, zelfs met uitsluiting uitgesproken.

2) Het strafbaar feit mag niet van aard zijn dat het — naar de mening van de rechter — gestraft zou moeten worden met een hoofdstraf van meer dan twee jaar correctionele gevangenisstraf of een zwaardere straf.

Bijgevolg is het strafbaar feit een correctionaliseerbare misdaad, dient de Raadkamer uitdrukkelijk en voorafgaandelijk de correctionalisatie te bevelen met inachtneming van verzachtende omstandigheden.

Opschorting is in principe mogelijk voor misdrijven die slechts een geldboete verdienen, doch praktisch blijkt uit de opbouw van de wet van 29 juni 1964 dat het over

het algemeen niet raadzaam zal zijn dergelijke beslissing in die gevallen uit te spreken.

N.B. — Opschorting is niet toepasselijk op de overtredingen van bepalingen die ertoe strekken de inning van fiskale rechten te verzekeren, ongeacht de aard van de daarop gestelde straffen (art. 3 van de wet van 29 juni '64) noch op de straffen aangehaald in art. 20, § 2, van voornoemde wet (in zake wetgeving op dranksluiterijen, alcohol, enz. ...).

3) Vaststelling dat de telastelegging bewezen is.

Het onderzoek van de Raadkamer beperkt zich dus niet tot de bezwaren ten laste van de verdachte, doch betreft de bewijzen: de Raadkamer beslist dan ook ten gronde. (Zoals in zake van interneringen.)

4) Instemming van de verdachte ten aanzien van de opschorting van de uitspraak en ten aanzien van de gebeurlijk opgelegde voorwaarden van de probatie.

Deze instemming sluit niet noodzakelijk een bekentenis in over de feiten. Zij moet blijken, ofwel uit een geschrift, uitgaand van de verdachte persoonlijk, ofwel uit zijn handtekening « voor akkoord » gebracht op het zittingsblad waarop gebeurlijk de probatievoorwaarden dienen vermeld te worden.

Uit de noodzakelijkheid van de instemming van de verdachte, vloeit voort, dat de opschorting van de uitspraak nooit ambtshalve kan bevolen worden zonder dat verdachte gehoord werd.

N.B. — In het ressort van de Hoven van Beroep van Brussel en Luik hebben de parketten opdracht gekregen, indien de beslissing houdende opschorting van de uitspraak tussenkomt ten opzichte van een verdachte tegen wie eventueel disciplinaire vervolgingen zouden kunnen worden ingesteld, dergelijke beslissing ter kennis te brengen van de disciplinaire overheid. Daar de strafvordering en de tuchtvoordering onderscheiden en onafhankelijke procedures zijn, zonder invloed de ene op de andere, bestaat er geen principieel bezwaar tegen deze mededeling, welke overigens niet door de wet van 29 juni '64 verboden wordt: art. 7 van deze wet dat de niet-vermelding van de opschorting oplegt, beoogt immers enkel de door de administratieve overheden verstrekte inlichtingen.

Vermits de beslissingen tot opschorting slechts mogen uitgesproken worden met de toestemming van de verdachte en opdat deze toestemming met volle kennis van zaken zou worden gegeven is het onontbeerlijk dat de verdachte vooraf verwittigd worde dat de eventuele beslissing tot opschorting, in voorkomend geval, de mededeling aan de disciplinaire overheden niet zal beletten. Tevens dient de Raadkamer in dit opzicht voorgelicht te worden. Het hoort het openbaar ministerie omtrent dit punt de nodige aanduidingen te verstrekken. Voorzichtigheidshalve zal bedoelde verwittiging van de verdachte vermeld worden op het zittingsblad waarop de verdachte « voor akkoord » tekent.

Bedoelde mededeling aan de disciplinaire overheid is nochtans te beschouwen als weinig verenigbaar met de geest van de wet van 29 juni 1964, vooral wanneer de opschorting door de Raadkamer wordt gelast, vermits — zoals hieronder sub b) wordt betoogd — de opschortingsmaatregel hier in het bijzonder de reclassering of de niet-declassering van de verdachte beoogt, wat voorzeker door disciplinaire maatregelen niet in de hand zal worden gewerkt.

De intrekking van voornoemde onderrichtingen werd dan ook reeds in de senaatscommissie van Justitie aan de heer Minister van Justitie gevraagd (16-2-1967).

5) Motivering van de beslissing tot opschorting. Deze beslissing moet uitdrukkelijk vaststellen dat alle wette-

lijke voorwaarden waaraan het verlenen van de opschorting onderworpen wordt, werkelijk vervuld zijn.

b) De bevoegdheid van de Raadkamer als onderzoeksrechtsmacht om de opschorting van de uitspraak te bevelen, is bovendien nog onderworpen aan een bijkomende voorwaarde, waarvan de vervulling eveneens uitdrukkelijk in het bevel dient vermeld te worden: de Raadkamer moet van oordeel zijn dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen.

Deze voorwaarde onderstreept het uitzonderlijk karakter van de bevoegdheid van de onderzoeksrechtsmacht inzake opschorting van de uitspraak. (Charles: « La loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation » - Annales de Droit et de Sciences politiques, t. XXIV, p. 199.)

Indien deze voorwaarde niet vervuld wordt, dient de Raadkamer haar bevoegdheid tot gebeurlijke opschorting van de uitspraak te weigeren.

Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn wanneer in dezelfde zaak één of meer medeverdachten naar de correctionele rechtbank verwezen worden, waar de openbare behandeling van de zaak onvermijdelijk medebrengt, dat het geheimhouden van de vervolging tegen de verdachte, die van de opschorting zou kunnen genieten, onmogelijk wordt, zodat de wettelijke voorwaarden voor de bevoegdheid tot opschorting van de Raadkamer niet aanwezig zijn. (Raadkamer, Antwerpen, 13-11-1964 - Rechtsk. Weekbl., 1964-65, kol. 842.) Zo heeft een bestendige rechtspraak beslist, dat het volstaat dat één verdachte naar de correctionele rechtbank verwezen wordt opdat de andere verdachte, wegens samenhang der feiten, de opschorting niet zou kunnen bekomen, ten minste vóór de Raadkamer.

c) De Raadkamer dient de termijn van de opschorting — met of zonder probatie — in haar beslissing te bepalen: deze termijn bedraagt minimum 1 jaar en maximum 5 jaar.

In geval van probatie-operschorting dienen eveneens de probatie-voorwaarden bepaald te worden. Deze bepaling wordt overgelaten aan de soevereine beoordeling van de Raadkamer, maar de voorwaarden mogen niet onttaarden in stijlformules: behoudens de algemene voorwaarden van goed gedrag die, indien niet uitdrukkelijk vermeld, altijd in soortgelijke aangelegenheden ondervestaan wordt, kunnen deze voorwaarden betrekking hebben op de woon- en verblijfplaats van verdachte, op zijn beroep en tewerkstelling, op zijn familiaal leven en zijn omgang, op het gebruik van zijn vrije tijd, op zijn ontspanningen... enz... De opgelegde voorwaarden zullen aangepast moeten zijn aan de omstandigheden van de zaak, zonder de godsdienstige en wijsgerige opvattingen van de verdachten te krenken, noch een plagend karakter te vertonen.

32. a) De opschorting kan steeds ambtshalve door de Raadkamer gelast worden, ofwel schriftelijk of mondeling door het openbaar ministerie gevorderd worden, ofwel schriftelijk (bij verzoekschrift of besluiten) of mondeling door de verdachte of zijn raadsman verzocht worden. Burgerlijke partij en burgerlijk verantwoordelijke partij kunnen hierom niet verzoeken.

Elke mondelinge vordering of verzoek dient vermeld te worden op het zittingsblad.

Indien in afwezigheid van de verdachte de opschorting door het openbaar ministerie mondeling gevorderd wordt of door de Raadkamer ambtshalve overwogen wordt, dient de behandeling van de zaak in voortzetting uitgesteld te worden, ten einde de verdachte ter zitting uit te nodigen. In het eerst voornoemd geval (mondelinge vordering van het openbaar ministerie) zou de zitting in voortzetting

dienen vastgesteld te worden minsten 10 dagen later, ten einde te voldoen aan de voorschriften van artikel 4 der wet van 29 juni 1964.

Uitstel in voortzetting van de zaak zou eveneens vereist worden indien de opschorting verzocht wordt door de raadsman van de verdachte, doch in afwezigheid van deze laatste: in dit geval zou de raadsman zelf de nodige maatregelen moeten treffen opdat zijn cliënt op de volgende vastgestelde zitting aanwezig zou zijn, zonder dat deze laatste bij aangetekend schrijven dient uitgenodigd te worden.

b) Hoger (zie sectie I - n°s 4 - a) en 8) werd gezegd dat, wanneer er een burgerlijk verantwoordelijke partij ter zake is, het principiële zal behoren deze in de rechtspleging te betrekken. Zo zal deze partij gebeurlijk door het openbaar ministerie vóór de Raadkamer opgeroepen worden, wanneer het openbaar ministerie zelf het initiatief neemt de opschorting te vorderen.

Indien de opschorting door de verdachte wordt verzocht of door de Raadkamer ambtshalve overwogen wordt, dient, op verzoek van het openbaar ministerie, de behandeling van de zaak in voorzetting uitgesteld te worden — of gebeurlijk dienen de debatten heropend te worden — ten einde het parket toe te laten de burgerlijk verantwoordelijke partij op te roepen.

33. Met het oog op gebeurlijke opschorting van de uitspraak, beschikt de Raadkamer indien nodig over twee bijzondere onderzoeksmaatregelen: het getuigenverhoor en de maatschappelijke enquête.

a) Getuigenverhoor.

De Raadkamer kan hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op verzoek van de verdachte, bevelen dat er getuigen zullen gehoord worden: getuigen zowel over het gedrag en de moraliteit van verdachte als over de ten laste gelegde feiten.

Het zal soms aangewezen voorkomen de benadeelde partijen die zich niet burgerlijke partij hebben gesteld als getuigen te dagvaarden: namelijk om het gerecht in te lichten over de schadevergoeding en over de wenselijkheid om van deze vergoeding een der voorwaarden te maken van de probatie.

Vordering en verzoek om getuigen te horen dienen schriftelijk te zijn; zo niet, dienen zij vermeld te worden op het zittingsblad.

Wanneer het verhoor van getuigen door de Raadkamer wordt bevolen, met bepaling van de datum waarop dit verhoor zal plaats vinden, worden deze getuigen door het openbaar ministerie gedagvaard. De getuigen worden onder eed gehoord met inachtneming van alle wettelijke voorschriften toepasselijk op de correctionele zittingen. De wet van 29 juni 1964 heeft weliswaar dit niet uitdrukkelijk bepaald, zoals de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij het gedaan heeft: artikel 31 van deze laatste wet luidt inderdaad: «De bepalingen betreffende de vervolgingen in correctionele en criminele zaken zijn toepasselijk op de bij deze wet voorgeschreven procedures, behoudens de afwijkingen die zij bepaalt.» Om logische redenen dient echter aangenomen te worden dat dezelfde regels geldig zijn in zake opschorting.

Het verhoor der getuigen heeft nochtans altijd plaats met gesloten deuren.

b) Maatschappelijke enquête:

De Raadkamer kan een maatschappelijke enquête bevelen op verzoek van de verdachte of met zijn instemming.

Deze enquête (volgens de wettelijke termen: over de gedragingen en het milieu van de verdachte) is geen noodzakelijke voorwaarde tot het verlenen van de op-

schorting met of zonder probatie, doch zal dikwijls toelaten oordeelkundig hierover te beslissen, vooral wat betreft de bepaling van de probatiemaatregelen. De verdachte moet alleszins zijn instemming geven: deze instemming is vanzelfsprekend wanneer hij hierom zelf verzocht heeft; anders moet zij uitdrukkelijk blijken uit het zittingsblad.

Het strikt vertrouwelijk karakter van sommige gevallen kan echter de Raadkamer soms dwingen van een maatschappelijke enquête af te zien.

De enquête wordt opgedragen aan de probatieassistent, daartoe aangewezen voor het arrondissement waarin de enquête moet worden gedaan; indien de enquête in meerdere arrondissementen moet plaats vinden, worden de verschillende probatieassistenten van deze arrondissementen hiermede gelast, ieder voor een deel van de enquête.

Het bevel waarbij de maatschappelijke enquête gelast wordt, wordt met gesloten deuren uitgesproken.

De griffier van de Raadkamer maakt de expeditie van dit bevel over aan het parket dat onverwijld de gelaste probatieassistent in beweging stelt.

Indien nodig kan de probatieassistent ter griffie van de rechtbank inzage nemen van het strafdossier op vertoon van de hem toegezonden «aanvraag om maatschappelijke enquête». Het enquête-verslag, dat besloten wordt met een advies over de gewenstheid van de opschorting en van de probatiemaatregelen, dient ingeleverd te worden op het parket binnen de maand van de verzending van de aanvraag. Als de verdachte aangehouden is, wordt deze termijn herleid op 15 dagen; dit is ook het geval moest een medeverdachte, in dezelfde zaak betrokken, aangehouden zijn. Verlenging van deze termijnen kan door de probatieassistent gevraagd worden aan de verzorgende overheid. (d.i. het parket).

Het enquête-verslag wordt bij het strafdossier gevoegd. De gegevens hiervan mogen in geen geval aangehaald worden om de schuld van de verdachte te bewijzen.

Door de Voorzitter van de Raadkamer wordt een datum bepaald voor de verdere behandeling van de rechtspleging en alle betrokken partijen en gebeurlijk hun raadslieden worden hiervan verwittigd bij aangetekend schrijven door de griffier minstens 48 uur op voorhand, gedurende dewelke het dossier ter hunner beschikking ter griffie wordt neergelegd.

34. a) Het bevel waarbij de opschorting met of zonder probatie wordt gelast moet in ieder geval in openbare terechtzitting uitgesproken worden.

Het houdt tevens veroordeling van de verdachte tot de kosten en gebeurlijk tot bijzondere verbeurdverklaringen en/of teruggaven.

b) Is de Raadkamer van oordeel dat er geen reden bestaat om de opschorting te bevelen, verleent zij een bevel van buitenvervolginstelling of van verwijzing naar de bevoegde rechtsmacht ten gronde.

Dergelijke bevelen worden verleend met inachtneming van de gewone regels ter zake: bijgevolg moet de uitspraak met gesloten deuren geschieden.

35. Herroeping van de opschorting behoort niet tot de bevoegdheid van de Raadkamer. Deze bevoegdheid wordt door artikel 13 der wet van 29 juni 1964 uitdrukkelijk en uitsluitend opgedragen aan de rechtbank van eerste aanleg (correctionele rechtbank) van de verblijfplaats van de betrokkene (d.i. de verblijfplaats op het ogenblik dat de herroeping dient beslist te worden).

Sectie IV. - Burgerlijke vordering.

36. Wanneer door de Raadkamer een bevel wordt ver-

leend dat geen verwijzing naar een rechtsmacht van wijzen, noch gevangenneming, noch verklaring van « niet in staat », noch opschorting inhoudt, dient de burgerlijke partij tot de kosten te worden veroordeeld, indien haar aanstelling de strafvordering in gang had gesteld. Indien dit niet het geval is geweest, kan de burgerlijke partij tot de kosten of een deel daarvan veroordeeld worden. (Artt. 162 en 194 van het Wetboek van Strafvordering.)

37. In geval van bevel van ontlasting van de onderzoeksrechter wegens onbevoegdheid, wordt evenwel de beslissing nopens de kosten voorbehouden.

38. In geval van verwijzing naar de bevoegde rechtsmacht van wijzen, is de Raadkamer, rechtsmacht van onderzoek, niet bevoegd om over de *gegrondheid* van de eis van de burgerlijke partij te oordelen: dit is de taak van de rechtsmacht ten gronde.

Zij is ook niet bevoegd om over de *ontvankelijkheid* van de burgerlijke partij te oordelen, t.t.z. over de aanwezigheid of het bestaan van enig belang, minstens schijnbaar belang, om zich als burgerlijke partij aan te stellen: dit is ook de taak van de rechtsmacht ten gronde.

N.B. Bijgevolg zal een zelfs onontvankelijke aanstelling als burgerlijke partij in handen van de onderzoeksrechter de vating van deze laatste als gevolg hebben en de strafvordering in gang stellen. Wel kan in dit geval de onderzoeksrechter, zonder tot enige onderzoeksplicht over te gaan, de bundel aan de Procureur des Konings overmaken die desgevallend (bv. in geval van verjaring of onbevoegdheid) de ontlasting van de onderzoeksrechter kan vorderen op grond van de niet-ontvankelijkheid van de strafvordering, doch niet op grond van deze van de burgerlijke vordering.

39. Wel neemt men aan dat de Raadkamer bevoegd is om over de *regelmatigheid* van de aanstelling als burgerlijke partij te oordelen. (Kamer van Inbeschuldigingstelling Brussel 25 juni 1930 - Pas. 1930-II-176), vraagstuk waarover het openbaar ministerie ook zijn advies mag geven. (Hof van Beroep Luik 5 januari 1907 - Belg. Judiciaire 1907, p. 207). Bv. over de bekwaamheid van de burgerlijke partij of over de formaliteiten van de aanstelling.

Er weze opgemerkt dat de onregelmatigheden van de aanstelling als burgerlijke partij slechts een private vordering aanbelangen, zodat zij de openbare orde niet raken. Zij moeten bijgevolg niet van ambtswege door het openbaar ministerie, noch door de Raadkamer vastgesteld en ingeroepen worden. (Art. 173 Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging); zij moeten door de tegenpartij (d.i. de verdachte) « in limine litis » ingeroepen worden.

40. Wanneer de strafvordering uitgedoofd wordt verklaard wegens verjaring, overlijden van de verdachte of amnestie, en voor zoveel de aanstelling als burgerlijke partij geschied is in nuttige tijd, wordt de burgerlijke vordering hierdoor niet uitgedoofd: de Raadkamer zal dan de burgerlijke partij wijzen te zulken einde als naar recht.

Het zal dan de burgerlijke partij behoren haar eis vóór de bevoegde burgerlijke rechtbank te brengen.

41. Wanneer de Raadkamer de opschorting van de uitspraak (met of zonder probatie) beveelt en bijgevolg een beslissing ten gronde uitsprekt (in openbare terechtzitting), is zij bevoegd om over de burgerlijke vordering te beslissen, zowel wat de gegrondheid als de ontvankelijkheid betreft en tevens wat betreft de kosten van deze vordering.

In dit geval is het zelfs de Raadkamer die, bij voorkeur boven de burgerlijke rechtsmachten, met de beslissing over de burgerlijke belangen moet worden belast, ten einde een ongewenste openbaarheid te voorkomen. Het verdient derhalve aanbeveling dat het openbaar ministerie aan de burgerlijke partij de gelegenheid geeft haar rechten vóór de Raadkamer te doen gelden, door ze bijvoorbeeld als getuige te doen oproepen.

Het bevel waarbij over de burgerlijke vordering wordt beslist zal in de praktijk dikwijls een afzonderlijk bevel zijn: met het oog op een doelmatiger bescheidenheid, zal het inderdaad dikwijls wenselijk voorkomen eerst op strafgebied de opschorting uit te spreken om de debatten op burgerlijk gebied nadien voort te zetten en bij een later en afzonderlijk bevel hierin te beslissen.

De bevoegdheid om over de burgerlijke vordering te beslissen behoort niet tot de Raadkamer, indien zij niet ingaat op de vordering of het verzoek tot opschorting, maar een bevel verleent van buitenvervolginstelling of verwijzing naar een rechtsmacht van wijzen. (Zie hierboven sectie III n° 34 - b.)

Sectie V. - Vormen der bevelen van de raadkamer.

42. De wettelijke voorschriften in zake gebruik der talen en tegensprekelijkheid der rechtspleging moeten in de bevelen aangehaald worden. Ten einde de gebeurlijke controle van de Kamer van Inbeschuldigingstelling mogelijk te maken, dient ook uitdrukkelijk vermeld te worden dat de formaliteiten voorzien door de wet van 25 oktober 1919 vervuld zijn geweest, met aanduiding van hun datum.

43. In geval van correctionalisatie of contraventionalisatie dienen de verzachtende omstandigheden uitdrukkelijk vermeld. (Hof van Cassatie 10 augustus 1888 - Pas. 1888-I-321.). Nochtans volstaat de verwijzing naar de schriftelijke vorderingen van het Parket welke ze uitdrukkelijk vermelden.

Zonder uitdrukkelijke vermelding der verzachtende omstandigheden, zou de rechtsmacht ten gronde zich onbevoegd moeten verklaren, hetgeen aanleiding zou geven tot regeling van het rechtsgebied. (Hof van Cassatie 24 november 1924 - Pas. 1925-I-37.)

44. De bevelen moeten gedagtekend worden op straffe van nietigheid. Zoniet betaamt er aanleiding tot hoger beroep van ambtswege door het openbaar ministerie.

45. Bevelen van gevangenneming dienen uitdrukkelijk beperkt tot de telastelegging van de misdaad zonder te mogen steunen op de gebeurlijke samenhangende wanbedrijven.

Anders zou de Kamer van Inbeschuldigingstelling verplicht zijn deze bevelen nietig te verklaren en er nieuwe te verlenen die uitsluitend de telastelegging van de misdaad beogen.

46. Wat betreft de bevelen van gevangenneming, volstaat het niet dat deze bevelen, zoals de andere melding maken van het vervullen van alle formaliteiten voorzien door de wet van 25 oktober 1919. Het ontvangstbewijs der aangetekende brieven door deze wet voorgeschreven, dient bovendien bij de stukken der rechtspleging gevoegd te worden.

47. De bevelen die de opschorting van de uitspraak gelasten moeten uitdrukkelijk vermelden dat alle voorwaarden tot de opschorting voorzien door de wet van 29 juni 1964 werkelijk vervuld zijn. (Zie hierboven sectie III - n° 31.)

Sectie VI. - Betekeningen en kennisgevingen.

48. Bevelen van verwijzing naar de Correctionele Rechtbank, naar de Politierechtbank en naar de Krijgsraad worden aan niemand betekend. Dit geldt eveneens voor de bevelen van correctionalisatie en contraventionalisatie, voor de bevelen van verklaring van het onderzoek niet in staat en in douanen- en accijnszaken, alsmede voor de bevelen tot opschorting van de uitspraak.

49. Alhoewel dit niet uitdrukkelijk door de wet voorgeschreven wordt, dient het bevel van gevangenneming aan de verdachte betekend te worden, ten einde de rechten van zijn verdediging te eerbiedigen.

In verband hiermede kan worden opgemerkt dat de Raadkamer niet verplicht is de onmiddellijke uitvoering van haar beschikkingen van gevangenneming te bevelen, zodat hun betekening niet noodzakelijk de aanhouding van de verdachten als gevolg heeft.

50. Alle andere bevelen die geen verwijzing inhouden naar de ene of andere rechtsmacht, noch gevangenneming, noch opschorting van de uitspraak, dienen aan de *burgerlijke partij* betekend te worden, voor zoveel deze reeds ter zake aangesteld was.

Deze betekening, welke aan de woonplaats of aan de overeenkomstig artikel 68 van het Wetboek van Strafvordering gekozen woonplaats van de burgerlijke partij geschiedt, dient zo mogelijk gedaan te worden dezelfde dag als deze waarop het bevel verleend werd: deze betekening is inderdaad het uitgangspunt van de beroepstermijn van 24 uur en zodoende loopt deze termijn samen met deze van het openbaar ministerie die alleszins vanaf de uitspraak aanvang neemt.

Heeft de burgerlijke partij die in een ander arrondissement woonachtig is, geen keuze van woonplaats gedaan overeenkomstig artikel 68 van het Wetboek van Strafvordering, dient haar geen betekening gedaan. De termijn van hoger beroep, ten haren opzichte begint te lopen de dag van de uitspraak. (Kamer van Inbeschuldigingstelling Gent 15 oktober 1957, R.W. 7-6-59, kol. 2014.)

51. Berichten van buitenvervolginstelling.

Vroeger werden dergelijke berichten — geen betekeningen — door het Parket, langs de politie of de burgemeester om, aan alle verdachten verzonden, uitgenomen in zaken van overspel en onderhoud van bijzit.

Dit gold niet alleen voor de eigenlijke bevelen van buitenvervolginstelling, doch ook voor deze van uitdoving of vervallenverklaring van de strafvordering (uitgenomen wegens overlijden van verdachte.)

Zekere bezwaren konden echter tegen deze handelwijze ingebracht worden, namelijk gevaar voor onbescheidenheden en voor mogelijke erge familiale of sociale verwarring of aansporing tot voortzetting of herneming van laakbare handelingen. Onderrichtingen aan de parketten hebben dan ook het volgende bepaald:

« In beginsel dienen de aangewezen advocaten of deze die zich deden kennen, verwittigd zonder verdere mededeling aan de betichten. Bovendien blijft het geboden alle vragen om inlichtingen vanwege de betichten te beantwoorden.

« Zo de betrokkene, vóór de beslissing, persoonlijk vraagt op de hoogte gehouden te worden, zal aan deze vraag moeten voldaan worden, zodra de beslissing tussengekomen is. Indien hij evenwel geen belang stelt in de zaak, lijkt het niet nodig hem ambtshalve de tussengekomen beslissing mede te delen, tenzij de bezwaren, die de onthouding zouden kunnen wettigen, klaarblijkelijk niet bestaan. »

52. De bevelen die de opschorting van de uitspraak met *probatie* gelasten dienen binnen de 24 uren door de griffier in uitgifte overgemaakt te worden aan de voorzitter van de bevoegde probatiecommissie. (art. 11 der wet van 29 juni 1964.) Deze termijn neemt aanvang zodra deze bevelen kracht van gewijsde hebben bekomen.

Sectie VII. - Rechtsmiddel tegen de bevelen der raadkamer.

53. Tegen de bevelen der Raadkamer kan *verzet* aangetekend worden — in de zin van hoger *beroep* — dat de zaak vóór de Kamer van Inbeschuldigingstelling brengt. Dit verzet staat open voor alle betrokkene partijen, voor zoveel deze een nadeel kunnen inroepen.

54. *Verzet door de verdachte* is bijgevolg alleen mogelijk in geval van beweerde onbevoegdheid van de onderzoeksrechter of van de Raadkamer en voor zoveel deze onbevoegdheid vóór de Raadkamer werd opgeworpen. (Art. 539 Wetboek van Strafvordering — arrest Kamer van Inbeschuldigingstelling Brussel 15 maart 1951 - Rev. Dr. Pén. 1950-1951, p. 1188.) Verzet door de verdachte is eveneens mogelijk in geval van vormgebrek van het bevel van verzending.

De verdachte kan eveneens verzet aantekenen tegen het bevel dat de opschorting van de uitspraak gelast: dit verzet zal kunnen steunen op de gebeurlijk niet-ervulling der wettelijke voorwaarden van de opschorting of vormgebreken.

Een verzet gesteund op opportuniteitsoverwegingen of redenen ten gronde is niet denkbaar vermits de opschorting de voorafgaandelijke instemming vereist van de verdachte.

In alle andere gevallen zou zijn verzet onontvankelijk zijn: inderdaad ofwel berokkent het bevel hem geen enkel nadeel (bv. niet-vervolgving, verjaring... enz.), ofwel laat het bevel slechts verdere vervolgingen toe, zonder hem van enig verdedigingsmiddel te beroven. (bv. verwijzing, contraventionalisatie... enz.)

Tegen de beslissing van de Raadkamer die, bij verwijzing naar de correctionele rechtbank, de invrijheidstelling niet beveelt heeft de verdachte geen verzetsmogelijkheid. Men vergete niet dat, vanaf de verwijzing, de verdachte zijn voorlopige invrijheidstelling kan vragen aan de correctionele rechtbank, zetelend in raadkamer.

Hetzelfde geldt voor het bevel van de Raadkamer waarbij, bij verwijzing naar de rechtsmacht van wijzen, niet wordt ingegaan op het verzoek tot opschorting: verdachte behoudt inderdaad zijn recht om de opschorting te vragen vóór de rechtsmacht van wijzen (uitgenomen de politierechtbank).

55. *Verzet door het openbaar ministerie* is onontvankelijk telkens de openbare orde of de belangen van de openbare vervolging op het spel staan: dit is bijgevolg telkens het bevel der Raadkamer geen verdere vervolging toelaat, (bv. niet-vervolgving, verjaring, opschorting, onderzoek niet in staat... enz.) of slechts vervolging toelaat hoofdens minder zware misdrijven dan in de vordering voorzien (diskwalificatie, correctionalisatie of contraventionalisatie).

Verzet door het openbaar ministerie is eveneens onontvankelijk tegen alle bevelen van de Raadkamer in geval van beweerde nietigheid. (bv. overtreding van de wet op het gebruik der talen, miskenning der rechten van de verdediging, ondermeer in verband met de tegensprekelijkheid der debatten... enz.) en in geval de bevoegdheid van de Raadkamer wordt afgewezen. (Hof van Cassatie 30 april 1888 - Pas. I-222.)

Het openbaar ministerie kan zich tevens verzetten tegen

de vrijlating van de verdachte welke door de Raadkamer werd besloten samen met de verwijzing naar de correctionele rechtbank. Dit rechtsmiddel, tenware er redenen zouden bestaan om hoger beroep in te stellen tegen de beslissing van verwijzing zelf, zal dienen beperkt te worden tot de beschikking die de invrijheidstelling van de verdachte betreft.

N.B. Het verzet van het openbaar ministerie in geval van diskwalificatie is slechts ontvankelijk voor zoveel deze diskwalificatie van het strafbaar feit van aard is om de openbare vordering te schaden: diskwalificatie van een misdaad in wanbedrijf, van een wanbedrijf in overtreding; weerhouden van een wanbedrijf of van een overtreding zonder de voorziene verzwarende omstandigheden die er onderscheidenlijk een misdaad of een wanbedrijf van maakten. De enkele wijziging van kwalificatie van het strafbaar feit die niet dat karakter heeft, t.t.z. die de aard van het misdrijf niet wijzigt, is niet vatbaar voor verzet vanwege het openbaar ministerie. (K. v. Inbesch. Brussel, 26 januari 1965 - Journ. Trib. 1965, bl. 727.)

56. *Verzet door de burgerlijke partij* is ontvankelijk in dezelfde gevallen als voor het openbaar ministerie, uitgenomen tegen de bevelen die de opschorting van de uitspraak gelasten.

Bovendien is dit verzet ook ontvankelijk tegen een bevel van verwijzing naar de Politierechtbank na contraventionalisatie of diskwalificatie, zelfs overeenkomstig de vorderingen van het openbaar ministerie, wanneer dit bevel de vrijlating van verdachte voor gevolg zou hebben. (Art. 135 Wetboek van Strafvordering.)

De burgerlijke partij kan echter geen verzet aantekenen tegen de vrijlating van de verdachte welke door de Raadkamer werd besloten samen met zijn verwijzing naar de correctionele rechtbank.

In geval van opschorting van de uitspraak met of zonder probatie kan de burgerlijke partij wel hoger beroep aantekenen tegen de beschikking van de Raadkamer tot regeling van de burgerlijke belangen: dit hoger beroep blijft echter alleszins beperkt tot de burgerlijke belangen.

57. *De burgerlijk verantwoordelijke partij*, zoals hoger gezien komt niet tussen in de debatten vóór de Raadkamer in zake regeling van de rechtspleging, uitgenomen gebeurlijk wanneer de opschorting van de uitspraak gevorderd, verzocht of ambtshalve in overweging wordt genomen. Het verzet van deze partij zal dan ook enkel ontvankelijk zijn wanneer het slaat op de beschikkingen die haar aanbelangen en dan nog alleen in geval de opschorting wordt bevolen: zij zal derhalve verzet kunnen aantekenen tegen de beschikking tot regeling van de burgerlijke belangen en, op strafgebied, tegen de beschikking van opschorting doch alleen wat betreft de kosten tot dewelke zij veroordeeld zou geweest zijn.

58. Bij gemis aan enige uitdrukkelijke bepaling dient omtrent in artikel 135 van het wetboek van Strafvordering, neemt men eensgezind aan dat het verzet aangezekend dient te worden op dezelfde wijze als het hoger beroep tegen correctionele vonnissen door verklaring op de griffie van de rechtbank of, in geval van hechtenis, door de verdachte, op de griffie van de gevangenis. In dit laatste geval wordt een uitgifte van het proces-verbaal van de verklaring binnen de 24 uur aan de griffie van de rechtbank overgemaakt.

Het hoger beroep tegen correctionele vonnissen wordt geregeld door artikel 203 van het Wetboek van Strafvordering en, wat betreft de aangehouden, door artikel 5 van het koninklijk besluit nr. 236 van 20 januari 1936.

De wet van 16 februari 1961 (artikel 4) heeft een artikel

203 bis ingevoerd, waarbij bepaald wordt dat beklaagde, burgerlijke partij en burgerlijk verantwoordelijke partij hoger beroep mogen instellen hetzij in persoon, hetzij door een pleitbezorger of door een advocaat, houder van de stukken. Doch deze bepaling betreft het hoger beroep tegen de correctionele vonnissen en de wet van 16 februari 1961 bevat geen uitdrukkelijke bepalingen omtrent het hoger beroep (verzet) tegen de beslissingen van de Raadkamer. Wat betreft deze laatste beslissingen, kan aangenomen worden dat het artikel 203bis hiertoe mag uitgebreid worden. Inderdaad bevatte artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering, evenmin als de wet van 16 februari 1961, enige uitdrukkelijke bepaling omtrent de wijze waarop verzet tegen de beslissingen van de Raadkamer diende aangetekend te worden en toch worden eensgezind de vormen van het hoger beroep tegen correctionele vonnissen ter zake toegepast.

Alleen in verband met het hoger beroep van de burgerlijke partij tegen de beschikking van de Raadkamer tot regeling van de burgerlijke belangen na bevel tot opschorting van de uitspraak op strafgebied, heeft de wet (namelijk de wet van 29 juni 1964 - artikel 6) bepaald dat dit beroep dient aangetekend te worden op dezelfde wijze als het hoger beroep in correctionele zaken.

59. a) De termijn van verzet is 24 uur, uitgenomen voor het hoger beroep tegen de beschikking tot regeling der burgerlijke belangen na bevel tot opschorting van de uitspraak. (zie verder sub b).)

Ten opzichte van het openbaar ministerie begint deze termijn te lopen vanaf de dag van het bevel. Vermits de bevelen geen melding maken van het uur waarop zij verleend worden, kan het verzet aangetekend worden gedurende de ganse volgende dag.

Ten opzichte van de burgerlijke partij loopt de termijn van 24 uur vanaf de dag van de betekening van het bevel. (Zie hierboven sectie VI - n° 50.)

Deze regel geldt op welke wijze ook de betekening aan de burgerlijke partij gedaan werd en zonder dat rekening kan worden gehouden met de dag waarop de burgerlijke partij kennis heeft gehad van deze betekening. (Kamer v. Inbesch. Brussel 31 oktober 1962 - Rechtsk. Weekblad 1962-63, blz. 895 - Rev. Dr. Pén. 1962-63, blz. 931.)

Ten opzichte van de verdachte bepaalt de wet niet van welk ogenblik af de termijn van 24 uur begint te lopen. Het blijkt wel dat dit ook zou zijn vanaf de betekening van het bevel, doch wij hebben hoger gezien (sectie VI) dat, uitgenomen de bevelen van gevangenneming, de bevelen van de Raadkamer aan de verdachte nooit moeten betekend worden. Er dient weliswaar opgemerkt dat de verdachte slechts zeer zeldzaam ontvangen kan worden in zijn verzet. (Zie hierboven n° 54) en dan nog na een debat waarop hij alleszins aanwezig was.

b) Het hoger beroep dat door de burgerlijke partij en gebeurlijk de burgerlijk verantwoordelijke partij mag ingesteld worden tegen de beschikking van de Raadkamer tot regeling der burgerlijke belangen, na bevel tot opschorting van de uitspraak op strafgebied, dient te worden ingesteld met inachtneming van de termijn voorgeschreven voor het hoger beroep in correctionele zaken: hetzij 10 dagen.

60. Het verzet kan beperkt worden tot zekere verdachten en/of zekere telasteleggingen: in dit geval behoort het dat de akte van verzet nauwkeurig zou vermelden tot welke verdachten en/of telasteleggingen het verzet beperkt is.

61. De akte van verzet dient de juiste en volledige een-

zelve van de verdachten te vermelden: dit is van belang met het oog op de latere uitnodigingen vóór de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Zij hoeft echter de gronden of redenen van het verzet niet te vermelden.

62. Het verzet door een verdachte aangetekend moet niet gevolgd worden door het openbaar ministerie.

Het verzet door de burgerlijke partij aangetekend wordt doorgaans door het openbaar ministerie gevolgd, wanneer het bevel strijdig is met zijn schriftelijke vorderingen en op voorwaarde dat de termijn van verzet niet verstreken zou zijn. Het volgen van dit verzet is echter juridisch niet vereist, daar, zoals de burgerlijke partij voordeel trekt uit het verzet door het openbaar ministerie, zo ook trekt dit laatste voordeel uit het verhaal door de burgerlijke partij uitgeoefend. (Braas — « Précis de Procédure Pénale », Tome I. p. 390 — met verwijzingen.)

Het hoger beroep van de burgerlijke partij (en van de burgerlijk verantwoordelijke partij) tegen de beschikking tot regeling der burgerlijke belangen na bevel tot opschorting op strafgebied, wordt nooit door het openbaar ministerie gevolgd.

63. Indien de Raadkamer een bevel van niet-vervolgging verleent ten opzichte van een verdachte die onder de banden van een aanhoudingsmandaat staat, wordt deze laatste niet onverwijld ter zitting zelve vrijgelaten: de vrijlating zal plaats hebben door de Bestuurder der gevangenis, in opdracht van het Parket, binnen de 24 uur van het bevel, op voorwaarde dat er geen verzet door het openbaar ministerie werd aangetekend.

Hetzelfde geldt voor de bevelen van uitdoving van de openbare vordering of van de verwijzing naar de Politie-rechtbank na contraventionalisatie of diskwalificatie in

strijd met de vorderingen van het Parket strekkende tot verwijzing vóór de Correctionele Rechtbank.

Indien het openbaar ministerie verzet aantekent tegen een dergelijk bevel van de Raadkamer, blijft de verdachte aangehouden en verschijnt hij aangehouden vóór de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Dezelfde regel geldt ook in geval van invrijheidstelling van verdachte door de Raadkamer bevolen op het ogenblik van zijn verwijzing naar de correctionele rechtbank, overeenkomstig artikel 130 - alinea 2 van het Wetboek van strafvordering: in geval van verzet van het openbaar ministerie tegen deze beslissing van invrijheidstelling, blijft de verdachte aangehouden en verschijnt hij in die toestand vóór de Kamer van Inbeschuldigingstelling. (Rechtsk. Weekblad 1962-63, kol. 1783.)

64. Indien tengevolge van een verzet tegen een bevel van de Raadkamer, de Kamer van Inbeschuldigingstelling een bijkomend onderzoek bevolen heeft, dient, na voltooiing van dit bijkomend onderzoek, de rechtspleging verder geregeld te worden door de Kamer van Inbeschuldigingstelling, (dus op vorderingen van de heer Procureur-generaal), en niet door de Raadkamer.

65. Tegen een bevel van de Raadkamer bij verstek verleend zowel ten opzichte van verdachte als van de burgerlijke partij, kan geen verzet worden aangetekend (verzet: in der gebruikelijke zin van het woord: art 151 en 187 van het Wetboek van Strafvordering.)

Beroep in cassatie tegen een bevel van de Raadkamer is niet denkbaar, vermits de beslissing niet in laatste aanleg werd geveld.

(Slot in volgend nummer.)

Jean VERSTRAETE,

Eerste Substituut-Procureur des Konings
te Antwerpen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 25 mei 1967.

Voorzitter: M. Moriamé.

Raadsheer-verslaggever: M. Polet.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs. Van Ryn en Philips.

Arbeidsovereenkomst (Handarbeiders). — Schorsing wegens ziekte. — Bewijslast. — Bepalingen van het werkplaatsreglement. — Interpretatie.

Bij betwisting over de duur van de ziekte die de uitvoering van het arbeidscontract schorst, rust de bewijslast op de werkman; art. 28 bis a van de wet op de arbeidsovereenkomst verplicht de werkgever niet aan de werkman, die de verlenging van zijn afwezigheid niet rechtvaardigt, te vragen zijn arbeid te hervatten of het voortduren van de ziekte te bewijzen.

Wanneer het werkplaatsreglement bepaalt dat de werkman regelmatig naar zijn werk moet gaan, behoudens in geval van ziekte of wegens gewichtige redenen, dat hij binnen 24 uur zijn ziekte moet mededelen of laten mededelen, dat de werkman geacht wordt zijn arbeidscontract te hebben verbroken, als hij drie achtereenvolgende dagen afwezig geweest is zonder mondeling of schriftelijk gedurende dit tijdsverloop zijn afwezigheid te rechtvaardigen, kan de rechter stellen

dat de werkman verplicht is zich op het werk aan te melden bij het verstrijken van de termijn die gesteld is in het laatste door hem overgelegd medisch attest of, bij verhindering, zijn afwezigheid te rechtvaardigen. Met gebruikmaking van zijn beoordelingsbevoegdheid kan de rechter dan beslissen dat de werkman zelf het contract verbroken heeft door gedurende verscheidene maanden na het tijdstip van het laatste attest het werk niet te hervatten en de werkgever niet te verwittigen.

Vasquez t./ Houillères unies du Bassin de Charleroi.

Gelet op de bestreden sententie, op 9 mei 1964 gewezen door de Werkrechtensraad van Beroep te Bergen, Kamer voor Werklieden;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artt. 10 van de wet van 15 juni 1896 nopens de werkplaatsreglementen, zoals het gewijzigd is bij artikel 29 van de wet van 14 juni 1921, 1134 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de bindende kracht van de overeenkomsten, 1320 en 1322 van hetzelfde wetboek betreffende de bewijskracht van de akten (ten deze de bepalingen van het werkplaatsreglement dat van kracht is in de onderneming van verweerster en inzonderheid de artt. 4 en 18, lid 3, van genoemd reglement) en, bijgevolg, schending van artikel 28 bis, a, van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, welk artikel gewijzigd is bij art. 13 van de wet van 4 maart 1954,

doordat de bestreden sententie aan eiser het recht op de opzeggingsvergoeding bepaald bij artikel 28 bis, a, van de wet op de arbeidsovereenkomst ontzegt op grond dat « Vasquez bij zijn contract de verplichting aangaande regelmatig naar zijn werk te gaan », dat « alleen ziekte of bij artikel 4 van het reglement omschreven gewichtige redenen hem van zijn verplichting konden vrijstellen, dat Vasquez het zo goed heeft begrepen dat hij gedurende zes maanden verschillende attesten opzond waaruit het voortduren van zijn ziekte bleek, die zijn afwezigheid rechtvaardigde en het contract schorste », dat « het laatste aan de steenkolenmijn afgegeven medisch attest preciseerde dat Vasquez wegens ziekte nog gedurende een maand afwezig zou zijn », dat « hij, bij het verstrijken van deze termijn, verplicht was zich op het werk aan te bieden, behoudens nieuwe rechtvaardiging bij afwezigheid », dat « daar Vasquez niet is komen werken, de steenkolenmijn met normale toepassing van de contractuele bepalingen, art. 18, lid 3, van het werkplaatsreglement, het contract ten nadele van Vasquez ontbonden heeft geacht », dat « de verbreking van het contract bij toepassing van art. 18, lid 3, van het reglement moet plaats hebben op het ogenblik van de onverantwoorde afwezigheid van Vasquez » en doordat de sententie overweegt dat « Vasquez ten onrechte staande houdt dat hij slechts gehouden was zijn ziekte-toestand bij de aanvang van de ziekte te rechtvaardigen » en dat « het geven van een beperkende betekenis aan artikel 4 van het werkplaatsreglement strijdig zou zijn met alle logica, daar hieruit zou voortvloeien dat een werkman, zodra hij verklaard heeft dat hij ziek is, door zijn afwezigheid alleen het voortduren van zijn ziekte-toestand rechtvaardigt », .

terwijl de ziekte van de werkman de uitvoering van het arbeidscontract schorst, eiser, buiten zijn verplichting de directie binnen de 24 uren van zijn ziekte te verwittigen, geen enkele contractuele of wettelijke verplichting had het voortduren ervan te bewijzen, indien hij daartoe door zijn werkgever niet werd verzocht, en de sententie niet vaststelt dat de ziekte van eiser op 31 augustus 1961 of op enige andere datum een einde had genomen, noch dat zijn werkgever hem op welk ogenblik dan ook had verzocht zijn arbeid te hervatten of hem het voortduren van de ziekte te bewijzen, zodat de gronden van de sententie het beschikkende gedeelte ervan niet wettelijk verantwoord zijn :

Overwegende dat, volgens artikel 28 bis, a, van de wet van 10 maart 1960 op de arbeidsovereenkomst, in deze wet ingelast bij artikel 13 van de wet van 4 maart 1954, bij ongeval of ziekte van de werkman de uitvoering van het arbeidscontract geschorst is, maar dat het de werkgever vrijstaat, mits vergoeding, er een einde aan te maken wanneer de duur van de arbeidsongeschiktheid zes maanden overtreft ;

Overwegende dat bij betwisting over de duur van de ziekte die de uitvoering van het arbeidscontract schorst, de bewijslast op de werkman rust en dat, in strijd met wat het middel onderstelt, geen in het middel aangeduide wetsbepaling de werkgever verplicht aan de werkman, die de verlenging van zijn afwezigheid niet rechtvaardigt, te vragen zijn arbeid te hervatten of het voortduren van de ziekte te bewijzen ;

Overwegende dat blijkens de sententie eiser op 8 februari 1961 ziek is geworden, dat hij aan verweerster zeven medische attesten heeft doen toekomen die zijn afwezigheid tot 31 augustus 1961 rechtvaardigen, dat hij op dat tijdstip de arbeid niet hervatte, zonder eiseres hiervan te verwittigen, en zich slechts in december 1961 op de steenkoolmijn aanbodt ;

Overwegende dat artikel 4 van het op eiser toepasselijk werkplaatsreglement bepaalde dat « de werkman regelmatig naar het werk moest gaan, behoudens in geval van

ziekte of wegens gewichtige redenen... en dat hij binnen de 24 uur zijn ziekte moest mededelen of doen mededelen » en art. 18, lid 3, dat « wordt geacht zijn arbeidscontract te hebben verbroken, elke werkman die drie achtereenvolgende dagen afwezig is, zonder mondeling of schriftelijk gedurende dit tijdsverloop zijn afwezigheid te rechtvaardigen aan de daarvoor aangestelde agenten... » ;

Overwegende dat de sententie stelt dat eiser, krachtens deze reglementaire bepalingen, verplicht was zich op het werk aan te bieden bij het verstrijken van de termijn die gesteld is in het laatste door hem overgelegd medisch attest of, bij verhindering, zijn afwezigheid te rechtvaardigen overeenkomstig art. 18, lid 3, van genoemd werkplaatsreglement ;

Dat deze interpretatie van het werkplaatsreglement niet onverenigbaar is met de bewoordingen ervan en dat de rechter, met gebruikmaking van zijn beoordelingsbevoegdheid, wettelijk heeft kunnen beslissen dat eiser zelf het contract had verbroken ;

Overwegende dat de sententie geen enkele van de in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden en dit middel derhalve niet kan worden aangenomen ;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 1 juni 1967.

Voorzitter : M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever : Baron Richard.

Advocaat-generaal : Mr. Charles.

Advocaten : Mrs. Fally en Ansiaux.

Arbeidsovereenkomst (Bedienden). — Concurrentiebeding. — Rechtvaardiging.

Tegen de toepassing van een concurrentiebeding in een bediendencontract, heeft de bediende laten gelden voor de feitenrechter dat het beding niet noodzakelijk was voor de verdediging van de rechtmatige belangen van haar werkgever, dat het een dwangmiddel was om haar te verplichten in dienst te blijven en om haar te beletten elders op eerlijke wijze haar brood te verdienen, aangezien de werkgever de methodes en technieken van beheer die hem eigen zijn niet hoeft te beschermen.

De bestreden sententie heeft dit verweer wettelijk verworpen op grond dat de gewone moraal in zaken een bediende verbiedt aan een concurrent bekend te maken hetgeen vertrouwelijk moet blijven, inzonderheid wanneer hij dit te weten is gekomen dank zij het vertrouwen dat de vroegere werkgever in hem heeft gesteld, dat de werkgever terecht de voor zijn onderneming schadelijke indiscretie, het direct of indirect overbrengen naar de concurrentie van de in zijn dienst verworven kennis, ondervinding en bedrevenheid mocht vrezen en dat hij, om zich te wapenen tegen deze risico's, gerechtigd was zijn volkomen rechtmatige belangen te verdedigen door de bediende binnen bepaalde perken te verbieden bij een concurrerende onderneming in dienst te treden.

Dammens t./Les Grands Magasins à l'Innovation.

Gelet op de bestreden sententie, op 7 oktober 1965, gewezen door de Werkrechtssraad van Beroep te Brussel, Kamer voor Bedienden;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1341, 1348, 1349, 1353 van het Burgerlijk Wetboek, 252 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en 97 van de Grondwet,

doordat, om eiseres te veroordelen tot betaling van schadevergoeding aan verweerster krachtens een beding waarbij eiseres het verbod wordt opgelegd om na het eindigen van haar bediendencontract in dienst te treden van een concurrerende onderneming en na eraan herinnerd te hebben « dat eiseres in hoger beroep doet gelden (...) dat genoemd beding niet toepasselijk is, daar het niet noodzakelijk blijkt voor de verdediging van de rechtmatige belangen van 'A l'Innovation'; dat zij lienaangaande beweert dat dit beding een dwangmiddel is om haar te verplichten in dienst te blijven van 'A l'Innovation' en om haar te beletten elders op eerlijke wijze haar kost te verdienen, aangezien 'A l'Innovation' de methoden en technieken van beheer die haar eigen zijn niet hoeft te beschermen », de bestreden sententie dit verweer verworpt op grond « dat het niet betwist wordt dat 'A l'Innovation' aan haar kaderleden een volledige intellectuele vorming verschaft, dat zij steeds op de hoogte worden gehouden van de meest recente ontdekkingen; dat zij daartoe een beroep doet op de medewerking van professoren van universiteiten en hogescholen, zelfs uit het buitenland, van personaliteiten uit alle kringen, dat zij studiedagen organiseert, die uitsluitend zijn voorbehouden aan haar hogere bedienden, seminaries, enz. ..., » terwijl:

1°) de rechter zijn overtuiging moet vormen aan de hand van de wettelijke bewijzen die de partijen vóór hem aanvoeren en zijn beslissing niet kan gronden op de persoonlijke kennis die hij heeft van een feit, onder meer door algemene bekendheid (schending van de artikelen 1315, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek), het bewijs door eigenlijke algemene bekendheid, dat een bijzondere modaliteit van het getuigenbewijs is, slechts uitzonderlijk door de wet wordt toegelaten en de sententie overigens niet vaststelt, althans niet zonder dubbelzinnigheid, dat verweerster zich op de algemene bekendheid zou hebben beroepen, hetgeen ze trouwens niet zou hebben kunnen doen (schending van dezelfde bepalingen en van de artikelen 1341, 1348 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet);

2°) de ontstentenis van betwisting van een feit geen vermoeden van juistheid van dit feit kan zijn, behoudens omstandigheden die eigen zijn aan de zaak en die de sententie, buiten de algemene bekendheid waarnaar de Werkrechtssraad onwettelijk verwijst, niet vermeldt (schending van de artikelen 1315, 1349, 1353 van het Burgerlijk Wetboek en 252 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering):

Overwegende, dat de beslissing het in het middel overgenomen verweer verworpt op grond « dat de gewone moraal in zaken een bediende verbiedt aan een concurrent bekend te maken hetgeen vertrouwelijk moet blijven, inzonderheid wanneer hij dit te weten is gekomen dank zij het vertrouwen dat de vroegere werkgever in hem heeft gesteld; dat de gedaagde vennootschap in hoger beroep (thans verweerster) terecht de voor haar onderneming schadelijke indiscretie, het rechtstreeks of onrechtstreeks overbrengen naar de concurrentie van de in haar dienst verworven kennis, ondervinding en bedrevenheid mocht vrezen; dat de gedaagde vennootschap in hoger beroep, om zich te wapenen tegen deze risico's dus gerechtigd was haar volkomen rechtmatige belangen te verdedigen door eiseres in hoger beroep te verbieden

bij een concurrerende onderneming in dienst te treden binnen de reeds vermelde perken... »

Overwegende dat die overwegingen volstaan om het verwerpen van het verweer van eiseres wettelijk te verantwoorden;

Overwegende dat het middel niet ontvankelijk is wegens het ontbreken van belang;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

Zie de bestreden sententie van het Arbeidsgerecht van Beroep te Brussel van 7 oktober 1965, in *Journal des Tribunaux*, 1966, 153.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 5 oktober 1967.

Voorzitter: M. Moriamé.

Raadsheer-verslaggever: M. Legros.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr. Van Ryn.

Arbeidsovereenkomst (bedienden). — Ontslag zonder opzegging. — Wegens zwaarwichtig feit. — Moet aan een schuld van de bediende te wijten zijn. — Geestesstoornis van de bediende. — Na het ontslag ingeleverd medisch attest.

Overeenkomstig de beginselen betreffende de ontbinding van de wederkerige contracten moeten de zwaarwichtige redenen bedoeld in art. 18 van de op 20 juli 1955 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract en waardoor een ontslag van de bediende zonder opzegging wordt gerechtvaardigd, feiten zijn die aan een schuld van de bediende te wijten zijn.

Om te stellen dat het door de werkgever aangevoerd zwaarwichtig feit niet te wijten is aan een schuld van de bediende, steunt de bestreden sententie op geestesstoornissen van de bediende op het ogenblik dat dit feit werd gepleegd: om de gezondheidstoestand van de bediende op die datum te beoordelen heeft de rechter, zonder de bepalingen van de artikelen 9, 14, 15 en 18 van voormelde wetten te schenden, kunnen rekening houden met een na het ontslag afgeleverd medisch attest en met de behandeling die na die datum door de gezondheidstoestand van de bediende werd gevergd.

N.M.B.S. t./ Hardy.

Gelet op de bestreden sententie, op 16 februari 1966 gewezen door de Werkrechtssraad van beroep te Brussel, kamer voor bedienden;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9, 14, 15, 18 van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1955, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat de werkrechtssraad van beroep, onder bevestiging van de beroepen sententie, eiseres veroordeelt om aan verweerder wegens verbreking van een bediendencontract zonder opzegging, een vergoeding van 19.731 frank, de gerechtelijke intrest en de kosten te betalen, op grond dat de door verweerder verrichte

overschrijving over de datum van het medisch attest een zwaarwichtige reden voor een onmiddellijk ontslag had kunnen zijn, als de betrokkene fysiologisch en psychisch normaal was geweest, maar dat de stoornissen waaraan hij leed, aan zijn «ongewoon» gedrag niet het door zijn werkgever aangevoerde culpoos karakter toekennen en de foutieve grondslag ontnemen aan de op zichzelf juiste grief die in de opzeggingsbrief is opgegeven,

terwijl de werkgever op staande voet een einde kan maken aan een bediendencontract wegens «zwaarwichtige redenen, waarover de rechter uitspraak doet»; onder «zwaarwichtige redenen» moet worden verstaan elk gedrag dat de zelfs kortstondige voortzetting van de contractuele betrekkingen onmogelijk kon maken en dit gedrag niet noodzakelijk subjectief foutief moet zijn bij diegene die zo handelt; de rechter in hoger beroep, door de «zwaarwichtige redenen» gelijk te stellen met het subjectief foutief gedrag van verweerder, de wettelijke betekenis van die termen heeft miskend en zijn beslissing niet wettelijk heeft verantwoord:

Overwegende dat, overeenkomstig de beginselen betreffende de ontbinding van de wederkerige contracten, de zwaarwichtige redenen bedoeld in artikel 18 van de op 20 april 1955 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract en waardoor een ontslag van de bediende zonder opzegging wordt gerechtvaardigd, feiten moeten zijn die aan een schuld van de bediende te wijten zijn;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9, 14, 15, 18 van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1955, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet;

doordat de werkrechtvaardersraad van beroep, onder bevestiging van de beroepen sententie, eiseres veroordeelt om aan verweerder, wegens verbreking van een bediendencontract zonder opzegging, een vergoeding van 19.731 frank te betalen, op grond dat de ziekelijke toestand van verweerder, op 8 december 1964 beschreven door dokter Vanden Dorpe, wiens pessimistische diagnoses en prognoses naderhand bevestigd werden, aan zijn ongewoon gedrag het door eiseres aangevoerd culpoos karakter ontleent, dat deze laatste, aan wie het ritme van de intermitterende verloven niet was kunnen ontgaan, niettemin het bruusk ontslag heeft gehandhaafd, zonder toezicht van haar controlerend geneesheer, en dat het reglementair medisch onderzoek waaraan verweerder zich heeft onttrokken volgens hem overtuigend was, wegens zijn psychosomatische ziekte die hem van een normale beoordeling van zijn verplichtingen beroofde,

terwijl: 1) de sententie erkent dat eiseres verweerder op 3 december 1964 zonder opzegging heeft ontslagen met inachtneming van artikel 18 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, ze eiseres derhalve niet kan verwijten, zoals ze schijnt te doen, dat ze geen rekening heeft gehouden met een ziekte-toestand, die op 8 december eerstvolgend is beschreven en die naderhand werd bevestigd, noch vooral met die latere ziekte-toestand kan rekening houden om de wettelijkheid van het ontslag te beoordelen (inzonderheid schending van de artikelen 18 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract en 97 van de Grondwet);

2) de sententie, door aldus uitspraak te doen, in het onzekere laat of ze oordeelt dat eiseres verweerder niet op staande voet kon ontslaan dan wel, daaren-

tegen, of zij het kon doen maar hem opnieuw in dienst moest nemen, na toezicht van haar controlerend geneesheer, hetgeen het voor het Hof niet mogelijk maakt de wettelijkheid van de bestreden beslissing te toetsen (inzonderheid schending van artikel 97 van de Grondwet);

3) het bovendien tegenstrijdig is eiseres te verwijten dat ze het bruusk ontslag van verweerder heeft gehandhaafd, zonder toezicht van haar controlerend geneesheer en verweerder te verschonen dat hij zich niet bij die geneesheer heeft aangeboden, zoals hij verplicht was te doen (inzonderheid schending van artikel 97 van de Grondwet);

4) eiseres bij haar conclusie in hoger beroep niet betoogde dat het gedrag van verweerder culpoos was, maar wel dat het een zwaarwichtige reden voor een ontslag zonder opzegging uitmaakte (inzonderheid schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet):

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat, om te stellen dat het door eiseres aangevoerd zwaarwichtig feit niet te wijten is aan een schuld van verweerder, de sententie steunt op de geestesstoornissen van verweerder op het tijdstip dat dit feit werd gepleegd;

Dat de rechter, om de gezondheidstoestand van verweerder op die datum te beoordelen, zonder enige van de in het middel aangeduide wetsbepalingen te schenden, heeft kunnen rekening houden met een na het ontslag afgeleverd medisch attest en met de behandeling welke na die datum de gezondheidstoestand van verweerder heeft geleverd;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat de sententie op zekere wijze beslist dat de door eiseres aangevoerde grief niet als rechtvaardiging van het ontslag van verweerder zonder opzegging in aanmerking kon worden genomen;

Wat het derde onderdeel betreft:

Overwegende dat het niet tegenstrijdig is vast te stellen, enerzijds, dat eiseres «het bruusk ontslag heeft gehandhaafd, zonder toezicht van haar controlerend geneesheer» en, anderzijds, dat de gezondheidstoestand van verweerder hem niet in staat stelde de draagwijdte van zijn reglementaire verplichtingen inzake het medisch onderzoek te beoordelen;

Wat het vierde onderdeel betreft:

Overwegende dat de sententie, door te stellen dat eiseres een foutieve tekortkoming van verweerder aanvoert, de bewijskracht niet miskent van de conclusie waarbij eiseres betoogt dat het ontslag van verweerder gerechtvaardigd is op grond van een zwaarwichtige reden;

Overwegende dat geen enkel onderdeel van het middel kan worden aangenomen;

Om deze redenen:

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 20 oktober 1967.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. Delahaye.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr. Van Ryn.

Arbeidsovereenkomst (handarbeiders). — Contract voor een onbepaalde tijd. — Mondelinge opzegging. — Nietig.

Verweerder heeft in dienst van eiser gearbeid van 24 april tot en met 23 oktober 1964; hij heeft op deze laatste datum zijn werk mondeling opgezegd en heeft zijn werk niet meer hernomen.

Luidens art. 19 § 1 van de wet op het arbeidscontract heeft ieder der partijen, met inachtneming van een opzeggingstermijn, het recht de voor een onbepaalde tijd gesloten arbeidsovereenkomst te doen eindigen door opzegging aan de andere en geschiedt de opzegging, op straffe van nietigheid, hetzij door overhandiging aan de andere partij van een geschrift, met aanduiding van het begin en de duur van de opzeggingstermijn, hetzij bij een ter post aangetekend schrijven, hetzij bij een exploot van een gerechtsdeurwaarder.

De rechter kon diensgevolge niet wettelijk beslissen dat de op 23 oktober 1964 gedane mondelinge opzegging geldig was noch, derhalve dat verweerder geen volle zes maanden in dienst van eiser was op het ogenblik waarop de arbeidsovereenkomst een einde heeft genomen.

Van Remoortere t./ De Bie.

Gelet op de bestreden sententie, op 6 april 1966 in laatste aanleg gewezen door de Werkrechtssraad te Antwerpen, kamer voor werklieden;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikels 3 van de wet van 10 december 1962, houdende wijziging van artikel 19, paragraaf 1, van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, en 97 van de Grondwet,

doordat, eerste onderdeel, de bestreden sententie eiser zijn vordering tegen verweerder tot het bekomen van een opzeggingsvergoeding wegens het opgeven van het werk zonder geldige opzegging ontzegt om de reden « dat eiser niet betwist dat verweerder op 23 oktober 1964 zijn werk mondeling heeft opgezegd; dat zulks trouwens blijkt uit de individuele rekening op naam van verweerder en uit de brief van 21 december 1964 van de boekhouder van eiser evenals uit een brief van 31 oktober 1964 van deze laatste »,

terwijl artikel 3 van de wet van 10 december 1962, dat artikel 19, paragraaf 1, van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst wijzigt, uitdrukkelijk bepaalt dat de opzegging, door een van de contracterende partijen aan de andere, het voorwerp moet zijn van een geschrift, hetwelk zonder twijfel het ontvangen van de opzegging door de partij aan wie het gericht is moet bewijzen;

tweede onderdeel, de bestreden sententie geen gepast antwoord geeft op de conclusie van eiser waarin hij betoogde dat een mondeling gegeven opzegging van alle waarde ontbloomt is (schending van artikel 97 van de Grondwet);

Overwegende dat uit de sententie blijkt dat verweerder in dienst van eiser gearbeid heeft van 24 april tot en met 23 oktober 1964; dat hij op laatstgenoemde datum zijn werk mondeling heeft opgezegd en dat hij zijn werk niet meer hervat heeft;

Overwegende dat, luidens artikel 19, paragraaf 1, van de wet van 10 maart 1900, zoals vervangen bij artikel 3 van de wet van 10 december 1962, ieder der partijen, met inachtneming van een opzeggingstermijn, het recht heeft de voor een onbepaalde tijd gesloten arbeidsovereenkomst te doen eindigen door opzegging aan de andere en de opzegging, op straffe van nietigheid, geschiedt hetzij door overhandiging aan de andere partij van een geschrift, met aanduiding van het begin en de duur van de opzeggingstermijn, hetzij bij een ter post aangetekend schrijven, hetzij bij een exploot van een gerechtsdeurwaarder;

Overwegende, diensvolgens, dat de rechter niet wettelijk kon beslissen dat de op 23 oktober 1964 gedane mondelinge opzegging geldig was noch, derhalve, dat verweerder geen volle zes maanden in dienst van eiser was op het ogenblik waarop de arbeidsovereenkomst een einde heeft genomen;

Dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden sententie;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Werkrechtssraad te Mechelen, kamer voor werklieden.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

9e Kamer. — 15 december 1967.

Voorzitter: M. Paës.

Raadsheren. M.M. Liard en Grenez.

Advocaat-generaal: M. Cerckel.

Advocaten: Mrs. Tytgat, E. Boonen en J. Dauwe.

Binnenscheepvaart. — Sleep veroorzaakt ongeval. — Sleepboot en sleepschip van dezelfde eigenaar. — Fout van de sleepboot alleen. — Grootte van het sleepschip. — Beperking van aansprakelijkheid.

Een sleep heeft een boei beschadigd. De sleepboot en het sleepschip behoren toe aan dezelfde eigenaar. Het ongeval is te wijten aan de fouten van de bemanning van de sleepboot.

Daar gene fout van het sleepschip vaststaat is het principe, dat inzake binnenscheepvaart de sleepboot de leiding van de sleep heeft, toepasselijk, ongeacht de aanzienlijke tonnemaat van het op korte draden gesleepte schip.

Daaruit volgt dat de eigenaar van beide vaartuigen alleen kan aangesproken worden als eigenaar van de sleepboot; als dusdanig kan hij zijn aansprakelijkheid beperken overeenkomstig de artikels 46 en 273 van het tweede boek van het Wetboek van Koophandel.

Belgische Staat t./ Mr. L. Dreessen q.q (Faillissement De Wachter).

Gezien, in eensluidende uitgifte, het vonnis de dato 22-4-1965 der rechtbank van koophandel te Antwerpen, dat op 20-9-1965 werd betekend en waartegen op 19-11-1965 een naar vorm en tijd regelmatig beroep werd ingesteld;

Aangezien Mr. Dreessen, in zijn hoedanigheid van curator van de thans gefailleerde Alfred De Wachter, het geding verklaart te hervatten dat door appellant tegen hem vóór het Hof aanhangig werd gemaakt;

Aangezien de Belgische Staat vergoeding nastreeft voor de schade toegebracht aan de zwarte lichtboei nr 109 op de Schelde door de sleep, samengesteld uit de toger «Eliza» en het op korte draden gesleepte sleepschip «Loal VI», beiden toebehorende aan De Wachter;

Aangezien over de omstandigheden van dit ongeval slechts een onnauwkeurige verklaring van de sleepbootkapitein voorgelegd wordt, waaruit blijkt dat hij met het sleepschip over de boei gegaan is omdat, bij een ontwikkelingsmaneuver voor een zeeschip, hij door de sterke stroming gevat werd;

Aangezien, waar aldus niet van een fout ten laste van de bemanning van de «Leal VI» wordt gewaagd, het principe volgens hetwelk inzake binnenscheepvaart de sleepboot de leiding van de sleep heeft, van toepassing is, en daartegen niet opweegt de omvangrijke tonnenmaat van de op korte draden gesleepte «Leal VI», die praktisch geen manoeuvreermogelijkheid had;

Aangezien De Wachter bijgevolg slechts kan aangesproken worden als eigenaar van de «Eliza», waarvan de bemanning de fouten in oorzakelijk verband met het ongeval heeft gepleegd, en als dusdanig zijn verantwoordelijkheid kan beperken overeenkomstig artt. 46, par. II, en 273 van de zeewet;

Aangezien partijen het niet eens zijn over de berekening van de daartoe in aanmerking komende elementen, waarvan de vaststelling dient te geschieden volgens technische gegevens, dewelke hierna bevolen onderzoeksmaatregel verantwoordt;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 der wet van 15 juni 1935.

Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verpend,

Gehoord het eensluidend advies van de Heer Advocaat-Generaal Cerckel,

Ontvangt het beroep;

Geeft akte aan Meester Dreessen dat hij het geding hervat in zijn hoedanigheid van curator van het faillissement van De Wachter Alfred;

Bevestigt het aangevochten vonnis in zover het de eis ontvangen heeft, hem ongegrond heeft verklaard tegenover De Wachter in zijn hoedanigheid van eigenaar van het sleepschip «Leal VI», hem gegrond heeft verklaard tegenover De Wachter in zijn hoedanigheid van eigenaar van de toger «Eliza», en over de kosten uitspraak heeft gedaan;

Zegt voor recht dat in voornoemde hoedanigheid van eigenaar van de «Eliza» De Wachter zijn aansprakelijkheid kan beperken overeenkomstig artt. 46, par. II en 273 van de zeewet;

En, alvorens verder uitspraak te doen:

Stelt aan als deskundige Kapitein De Bilde, lid van de Nautische Commissie bij de rechtbank van koophandel te Antwerpen, met opdracht, na alle nodige inlichtingen te hebben ingewonnen, de elementen der verantwoordelijkheidsbeperking van de scheepseigenaar van de «Eliza» te berekenen overeenkomstig art. 273 van de zeewet;

zijn berekeningen en besluiten in een gemotiveerd verslag samen te bundelen, gevolgd met de wettelijke eed, nadat hij de preliminairen ervan aan de bespreking der partijen zal onderworpen hebben en op hunne betwistingen een gemotiveerd antwoord zal hebben gegeven;

Om het verslag, binnen de termijn van twee maand nadat de expert van zijn aanstelling door de meest gerede

partij zal zijn verwittigd geweest, ter griffie van dit Hof neergelegd en de zaak ter zitting teruggebracht, geconcludeerd en gevonnist te worden als naar recht;

Behoudt de kosten in beroep voor.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

6e Kamer. — 15 januari 1968.

Voorzitter dwn. : M. Soenens.

Raadsheren : MM. Lefebvre en De Brauwere.

Advokaat-generaal : M. Ely.

Advokaat : Mr. L. Vanraes (Ieper).

Stedebouw. — Veroordeling. — Afbraak. — Uitvoering. — Weigering. — In stand houden van wederrechtelijk opgericht gebouw. — Nieuw misdrijf.

Hij die, wegens oprichting van een gebouw, in strijd met de voorschriften van de wet van 29 maart 1962, bij een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing veroordeeld werd tot straf en tot herstel van de plaats in de vorige toestand binnen een bepaalde termijn, nalaat of weigert dit rechterlijk bevel uit te voeren en aldus het wederrechtelijk opgericht gebouw instandhoudt, pleegt een nieuw misdrijf, dat een aanvang heeft genomen na het verstrijken van voormelde termijn.

Het vroeger gelijkaardig misdrijf door beklagde gepleegd betreffende hetzelfde gebouw is een voortdurend misdrijf, doch dat juridisch onderbroken werd door de eerste definitieve rechterlijke beslissing.

O.M. t./ Vandecasteele, Marc

Verdacht van :

te Wevelgem, van 15 juli 1964 tot 11 januari 1967 :

Als eigenaar van onroerende goederen, te hebben in stand gehouden, werken van bouwen, afbreken, herbouwen of verbouwen met uitzondering van instandhoudings- en onderhoudswerken, ontbossen, het relief van de bodem aanmerkelijk wijzigen met overtreding van de bepalingen van de titels II en III der wet van 29 maart 1962, houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedebouw, het onroerend goed dat het voorwerp van de overtreding is, gelegen zijnde te Wevelgem, en bekend zijnde ten kadaster onder sectie B, nr. 850/V13 in de notariële akte onder sectie B, nummer 850/013 en 850/b/13 oppervlakte 4 a 18 ca., toebehorende aan Vandecasteele Marc Jean Felix, geboren te Menen, de 26 december 1929, uurwerkmaker, wonende te Wevelgem, Kortrijkstraat 299 (gemelde dagvaarding overgeschreven zijnde te Kortrijk-Hypotheek, de 5 juni 1967, boek 177, nr. 1-Dagreg. nr. 4241 door de bewaarder J. Haentjens);

Beklaagde Vandecasteele Marc schuldig verklaard aan de feiten zoals omschreven bij dagvaarding, met deze wijziging dat de feiten gepleegd werden sedert 25 november 1965, werd, op tegenspraak, uit dien hoofde veroordeeld tot een hoofdgevangenisstraf van acht dagen en een geldboete van 200 fr., verhoogd met 190 opdecieimen, aldus gebracht op 4.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van twee maanden, en verwezen tot de proceskosten begroot op 209 frank;

Werd bevolen dat de uitvoering van bovenstaande veroordeling, wat de hoofdgevangenisstraf betreft, zal uitgesteld worden gedurende een tijdbestek van drie jaar, indien deze veroordeelde gedurende dit tijdbestek geen nieuwe veroordeling tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan twee maand, zonder uitstel, oploopt;

Bij vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend 29 september 1967, waartegen de beklaagde en het Openbaar Ministerie hoger beroep hebben ingesteld, respectievelijk op 4 oktober 1967 en 9 oktober 1967;

Gehoord de heer raadsheer Lefebvre in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting;

Gehoord de beklaagde Vandecasteele Marc in zijn middelen van verdediging, bijgestaan door Meester L. Vanraes, advocaat te Ieper;

Gehoord in zijn vordering de heer Ely, Advocaat-generaal;

— dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat de hoger beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd;

Overwegende dat, door het onderzoek en bij de behandeling van de zaak vóór het Hof, het feit lastens de beklaagde gelegd, bewezen gebleven is; overwegende, echter, dat het tijdstip gedurende hetwelk het gepleegd werd dient vastgesteld als volgt: « te Wevelgem, van mei 1966 tot 30 mei 1967 »;

Overwegende dat de door de eerste rechter opgelegde straf rechtmatig is en derhalve dient bekrachtigd te worden;

Overwegende dat de beklaagde in 1963 en 1964 een woonhuis optrok maar het door de bevoegde overheid goedgekeurd plan niet volgde en wel nl. een woonplaats optrok waar voorzien was een open ruimte voor een koer;

Overwegende dat hij uit dien hoofde bij inbreuk op art. 64 der wet van 29 maart 1962 veroordeeld werd tot een geldboete van 26 frank bij arrest dd. 24 november 1965;

Overwegende dat dit arrest het herstel van de plaats in de vorige toestand bevoel binnen de zes maanden;

Overwegende dat de beklaagde naliet de plaats in haar vorige toestand te herstellen; dat dit vastgesteld werd door de verbalisant en beklaagde dit trouwens niet betwist;

Overwegende dat het misdrijf destijds door beklaagde gepleegd een voortdurend misdrijf is, dat *juridisch onderbroken* werd door het arrest d.d. 24-11-1965;

Overwegende dat de beklaagde echter de litigieuze werken « instandhoudt » door zijn weigering de plaats in haar vorige staat te herstellen en aldus een *nieuw misdrijf* pleegt dat een aanvang nam zes maanden nadat het arrest in kracht van gewijsde getreden is, nl. in mei 1966;

Overwegende dat het Hof onbevoegd is om te oordelen of de bevoegde overheid te recht of ten onrechte de toelating weigerde voor het optrekken van de litigieuze woonplaats;

Om deze redenen:

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak:

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en gelet op het art. 24 der Wet van 15 juni 1935 en het art. 211 van het Wetboek van Strafvordering, al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Ontvangt de hoger beroepen en erover beslissend:

Bevestigt het bestreden vonnis met deze wijziging dat verklaard wordt dat het misdrijf gepleegd werd van mei 1966 tot 30 mei 1967;

Veroordeelt de beklaagde tot de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie, begroot op 803 fr.

BOEKBESPREKING

De « rechtsfobie » van Pio Baroja

Obras Completas, 8 delen in de *Biblioteca Nueva*, Madrid, 1946-1951. De verwijzingen geschieden door middel van Romeinse, gevolgd door Arabische cijfers. De eerste doelen op elk van de acht delen, de tweede op de bladzijde.

Vooraf. I. In 1898 verliest Spanje na een oorlog met de Verenigde Staten, het laatste deel van zijn koloniaal imperium. Het machtige wereldrijk, dat lang een vooraanstaande rol in de internationale politiek speelde, is nu helemaal teloorgegaan.

Een groep schrijvers — onder hen de bekende filosoof en rector van de universiteit van Salamanca, Miguel de Unamuno — wil de oorzaken van de catastrofe doorgronden en zoeken naar middelen om Spanje weer gezond te maken. Deze auteurs vormen de zogenaamde « generatie van '98 » (*generación del '98*).

Tot hen behoort Pio Baroja (1872-1956).

2. Deze te San Sebastián geboren Bask, is, zoals de meeste van zijn Spaanse collega's, een polygraaf⁽¹⁾. Wie zijn *Obras Completas* wil lezen, moet zich de moeite getroosten ongeveer elfduizend pagina's (in twee kolommen gedrukte tekst) aan te pakken.

Baroja is in de eerste plaats een romanschrijver. Hij heeft echter ook merkwaardige essays en interessante memoires geschreven. De vruchten van geschiedkundig vorsingswerk vullen ongeveer twee delen van de volledige werken (delen III en IV) en in 1940 bezorgde de auteur zelfs een dichtbundel.

Dat de waarde van zo'n veelzijdig oeuvre zeer ongelijk is, ligt vóór de hand. Maar in elk geval behoort Baroja tot de groten van de wereldliteratuur. Zijn werk werd onder meer in het Nederlands, het Russisch, het Japans en het Chinees vertaald. In 1956 zagen velen in hem de winnaar van de Nobelprijs voor literatuur, die ten slotte aan zijn landgenoot Juan Ramón Jiménez toegewezen zou worden.

Over alles en nog wat heeft de Spaanse auteur zijn zegje. In vele gevallen is de toon scherp, het oordeel negatief. Ook het Recht en zijn beoefenaars moeten het ontgelden.

I. Algemene theorie van het Recht.

§ I. Is het Recht een wetenschap?

3. Op verschillende plaatsen van zijn werk beantwoordt Baroja deze vraag negatief.

De scherpste uitlatingen in dit verband leest men in een essay over « de publieke en de individuele moraal »: «... de juristen beweren dat er een wetenschap van het Recht bestaat. Waar die zou kunnen verborgen zitten, begrijpen we niet... In een sociale of politieke wetenschap zoekt men weliswaar niet dezelfde kenmerken als in een exacte. Maar een wetenschap moet als zodanig op enkele stevige en door iedereen aanvaarde principes gebaseerd zijn. Voor het Recht is dat niet het geval. Metriek en fonetiek zijn voor de meeste mensen van weinig belang, maar zij zijn — tot op zekere hoogte — wetenschappelijk. Het Recht niet. Dit is aan alle winden en stormen overgeleverd. Men zou ook kunnen beweren dat er een wetenschap van de liefde of van de vriendschap bestaat... » (V, 1008-1009).

4. In zijn *Memorias* behandelt de auteur dit thema

opnieuw. Alle wetenschappen zijn in gestadige vooruitgang. Het Recht (dat geen wetenschap is), behoort echter tot de menselijke activiteiten waarin vooruitgang niet meer mogelijk is (VII, 1051).

5. *Impliciet* blijkt de opvatting van Baroja uit een passage waar Moret en Montero Rios «pretentieuze personages» genoemd worden, die «alle valstrikken van de wetboeken kenden en geloofden dat hierin de hoogste wetenschap besloten lag» (VII, 669).

6. Het Recht kan men eigenlijk best met een soort godsdienst vergelijken (V, 1006). Voor sommige mensen wordt het een echte cultus (V, 703), of zelfs een vorm van superstitie (V, 458)!

§ 2. Het wezen van het Recht.

7. Mathematisch uitgedrukt luidt het: *Recht = Macht*. Dit blijkt herhaaldelijk uit de overwegingen die de schrijver persoonlijk maakt, of die hij in de mond van zijn personages legt:

— Iemands recht is rechtstreeks evenredig met de kracht van zijn arm (I, 634).

— Onze wet is de strijd, zo verklaart Roberto Hastings in *Aurora Roja* (I, 635).

— De rechtsidee «weekt haar wortel in de macht» (II, 253).

— Voor de machtige vermindert de kracht van de wet (II, 556).

— Indien men niet over genoeg middelen beschikt om iets te bereiken waarop men recht heeft, dan is het alsof men er geen recht op had (I, 556)...

8. Bij die zienswijze heeft de toepassing van het Recht op sociaal gebied catastrofale gevolgen. Dit wordt in een bijzonder scherpe uitval onderstreept: «...de wet verdedigt de sterken, de handigen, de egoïsten. De wet beschermt mijnheer X, minister van Financiën, in verband met een zaak van enkele miljoenen; de wet beschermt de eigenaar die de arme uit zijn huis zet; de wet stelt de ene mens in staat de andere uit te buiten; de wet beteugelt de hongerige wanneer hij iets te eten vraagt; de wet straft hem die geen vaste betrekking heeft, als schuldig aan het delict dat hij nergens werk vindt. De wet is onverbiddelijk, zoals de honden, die alleen maar blaffen naar hem die slecht gekleed is» (V, 26-27. In dezelfde zin, maar meer gematigd: II, 556)...

9. De rechtswereld kent geen medelijden. De papieren en de dossiers die men in het gerechtshof vindt, zijn in bloed geweept (I, 588). Het paleis van justitie kan men het best met een slachthuis vergelijken waar men de kleine man heenstuurt (I, 497) en de «Gerechtigheid» is een «eerbiedwaardige, bloeddorstige harpij» (I, 854. Zie ook: I, 588).

§ 3. Het nut van het Recht.

10. Het oordeel van de auteur vertoont niet veel nuance: het Recht dient tot weinig of niets. Men kan denken het volmaakte Recht in een wetboek te vinden, maar wanneer de hierin bevatte bepalingen niet toegepast worden, is het Recht een «fantasie die de lachlust opwekt» (V, 1008).

Dat de praktische waarde van het Recht overigens ongeveer tot nul herleid kan worden, blijkt wel uit het feit:

a) Dat de mens, die zoveel juridische woordenkramerie heeft uitgedacht, een van de dieren is dat het best en het liefst in onrechtvaardigheid leeft (V, 1293-1294).

b) Dat moeilijke problemen — zoals diegene die betrekking hebben op het seksuele leven (de abortus, bijvoorbeeld) — niet op bevredigende wijze door wetten of decreten opgelost kunnen worden (VIII, 877).

11. Baroja verklaart zonder omwegen dat hij «de huidige generatie, met haar bezorgdheid voor recht, democratie en kunst» volkomen nutteloos vindt (V, 132 - tekst van 1917. *Adde*: V, 1347).

Wat men het Recht noemt, is een «illusie» (II, 494), een tegennatuurlijke utopie» (VI, 973). Het ware Recht vindt men in de wetten van de natuur (I, 557. Zie ook: I, 634). Maar deze worden versmacht door een serie sociale voorschriften (V, 27).

II. De wetten.

§ I. De wet in het algemeen.

12. Ware gerechtigheid kan de wet niet verwezenlijken. Daarvoor is zij te sterk, te arm aan nuance (I, 633). De wetten zijn meestal slecht omdat de mens niet verstandig genoeg is en hij gelooft in mooie maar holle formules (VII, 412-413). Een intelligent mens geeft zich rekenschap van de domheid die in de wetten besloten ligt (II, 251).

§ 2. De wetboeken.

13. De wetboeken dienen tot niets. Men leest met tegenzin dit gedetailleerd en vervelend proza. Daarbij komt, dat men er nooit het concrete geval vindt dat men zoekt (I, 1355). De justitie steunt op een boek waaraan meer interpretaties gegeven werden dan aan de Bijbel (I, 588).

Elders beklemtoont de auteur de nutteloosheid van de wetboeken door middel van een honende vergelijking: «...een hoogleraar heeft vastgesteld, dat er in Rusland sedert de revolutie (tekst van 1932) officieel elk jaar zes à zeventuizend personen gefusilleerd werden. Maar de Russische wet voorziet de doodstraf niet. Deze is dus juridisch niet verantwoord... De Codex is voor deze professor van belang, niet de mensenlevens. Dit herinnert ons aan de geneesheer uit Molières werk, voor wie het beter was de voorschriften van Hippocrates te volgen en te sterven dan ze te verwaarlozen en in leven te blijven (V, 919).

§ 3. De Grondwet.

14. Vooral de Grondwet wordt over de hekel gehaald. De scherpste bedenkingen in dit verband vindt men in *Paradox, Koning*, een werk waarin een groep Europeanen een Afrikaanse negerstam gaat «beschaven». De Fransman Ganereau maakt van de zwarten idioten door hen over de «rechten van de mens» te spreken (II, 192). De artikelen van de aan de stam verleende Grondwet worden op spottende commentaar onthaald.

— *Ganereau*: Alle inwoners van Uganda zullen vrij zijn.

— *Paradox*: Vrij te eten, indien ze ten minste iets te eten hebben; vrij zich te krabben, hun luizen te vangen en te wandelen; maar niet vrij de anderen last te bezorgen.

— *Ganereau*: Alle inwoners van Uganda zullen gelijk zijn.

— *Paradox*: Maar zij zullen nog altijd een verschillende gestalte en neus hebben. Men zal niet dulden dat een lange neus afgesneden wordt om hem met een platte gelijk te maken.

— *Ganereau*: Alle inwoners van Uganda zullen broeders zijn.

— *Paradox*: Wat niet belet dat men de broeder die bijt een muilband zal opzetten (II, 209)...

15. Ook in een van zijn essays, in een meer ernstig verband dus, laat de auteur zich honend uit over wat men de rechten van de mens noemt: deze rechten gaan wij niet verdedigen. Dat de duivel ze hale! De Vrijheid dragen wij in onze ziel; daar regeert zij. De vrijheid van handelen zullen wij nooit bekomen (V, 32).

Afdeling III : Rechtspraak en Rechtsleer.

§ 1. De Rechtspraak.

16. De jurisprudentie noemt Baroja een « aanmatigende woordenkramerij die de Ezelsbrug is van de welbespraakte en hoogdravende advocaten » (V, 573-574).

§ 2. De Rechtsleer.

17. Het woord « juridisch » brengt de Spaanse pedanten in extase (V, 919). In de grond zijn rechtsgeleerden verachtelijke komedianten (V, 132). Zij maken van het Recht een « half goddelijk » en « grotesk » iets (V, 141). De hoofdfiguur uit *César o nada* (« Caesar zijn of niets ») meent dat het de moeite niet loont de studie van het Recht ernstig op te nemen. Volgens hem steunt het Recht immers op — overigens misschien valse — beschouwingen, die steeds weer gedachteloos gevolgd worden en iemand een onnatuurlijke levensvisie geven (II, 591).

Met misprijzen spreekt de auteur over een van zijn oud-professoren uit de faculteit der geneeskunde: Men zou kunnen denken dat professor Letamendi aan Spanje het summum van wetenschappelijk getinte woordenkraam bracht. Welnu, de rechtsgeleerde don Nicolás Salmerón overtrof hem in dit opzicht. Het was een « onnavolgbare potsenmaker » en in zijn werk ziet Baroja alleen « juridische gemeenplaatsen » (V, 671. Zie ook: VII, 758).

In een aan de « stijl » gewijd opstel, zegt de schrijver dat hij bepaalde woorden (*propugnar*, *posibilitar*, *opositar*, *estructurar*, *controlar*) niet wil gebruiken. Zij doen hem denken aan de pedanterie die men in de Rechtsfaculteit vindt (V, 1063. Zie ook: VII, 1088).

Afdeling IV : De beoefenaars van het Recht.

§ 1. De advocaten.

18. Voor hen koestert Baroja het diepste misprijzen. Hieraan wordt op verschillende manieren uiting gegeven.

A. Algemeenheden.

19. De vader van *Paradox*, een reeds hierboven vermeld personage, geeft aan zijn zoon de volgende raad: « Vermits jij voor nuttige dingen niet deugt, studeer jij best voor advocaat » (V, 71).

Elders schrijft de auteur onomwonden dat hij « het advocatentype als een nationale ramp beschouwt » (V, 378).

B. De persoonlijkheid van de advocaat.

20. Fysieke bijzonderheden worden niet vaak gegeven. Waar dit gebeurt, neemt de schrijver soms de gelegenheid te baat om ons een onaangenaam individu te schilderen: « de voorzitter was een lijvige, vette en vuile advocaat met een zwarte baard, die aan een plompe Moor deed denken... » (II, 750) ⁽²⁾.

21. De kritiek is echter het scherpst waar het karakter en de mentaliteit van de advocaten ontleed worden. Zij zijn

a) *Op geld uit*. — Daarbij wordt de bescheiden man uitgebuit. De advocaat draagt er zorg voor dat de tong van de weegschaal der gerechtigheid altijd overhelst naar de kant van het geld (I, 497. Zie ook: I, 588).

b) *Oneerlijk*. — Zij bedriegen (VI, 1020), zijn omkoopbaar (II, 1269) en tot zwendelpraktijken bereid (I, 732, 750).

c) *Aanmatigend en hoovaardig* (I, 497. Zie ook: IV, 424). Daarvan getuigt hun hoogdravende manier van spreken (V, 574).

d) *Komedianten*. — Toneelspelen bezielt hun gehele leven (V, 688. Zie ook: IV, 423).

C. Stijlmiddelen en humor

22. Aan dit alles wordt door de volgende stijlmiddelen meer kleur gegeven.

a) *Gebruik van woorden of suffixen* ⁽³⁾ met pejoratieve betekenis.

23. Het vaakst vindt men *leguleyo* (« pruladvocaat » — I, 497; II, 590; V, 378, 1008, 1216, 1217; VI, 288; VIII, 1079). Elders leest men *abogadete* (V, 384 — het suffix *-ete* geeft aan het grondwoord *abogado* een ongunstige betekenis), *abogadito* (IV, 423), *sacacuartor* (« afzetters » — 1,588), *escamoteadores* (I, 588 — Prof. Van Dam geeft in zijn *Spaans Handwoordenboek*, deel I, als vertaling: « goocheelaar », maar ook: « behendige dief », *miserables* (« ellendelingen » — VI, 390).

b) *Ongunstige vergelijkingen en zegswijzen*.

24. Een van Baroja's personages noemt Londen: *un pueblo de abogados, un nido de buitres* (« een stad van advocaten, een gierennest » — II, 423). Elders is er sprake van *abogados peores que la sarna* (« ...erger dan het schurft » — VI, 575). Impliciet legt de auteur een onverwachte antithese in de zinsnede: « ...inplaats van rond haar waardige personen te hebben, wordt *Justitia* omringd door ... advocaten... » (I, 588). Eenzelfde stijlfiguur vinden wij in de volgende verklaring van een van Baroja's protagonisten: « Het gaat hier niet over wettelijke volmachten of advocatengewoonten... Tussen ons is het gegeven woord voldoende » (I, 779).

c) *Woordassociaties*.

25. Het is een voor Baroja typisch procédé aan een (op zichzelf kleurloos) woord een pejoratieve betekenis te geven door het in een bepaald verband te plaatsen ⁽⁴⁾.

Zo worden in één zin samen vermeld: de komiek, de begrafenisondernemer, de geldschiet, de generaal, de pastoor, de advocaat, de handelaar ⁽⁵⁾, de industrieel en de journalist (VI, 1020. *Adde*: V, 248; VI, 458).

Elders luidt het: « Cánovas, Ruiz Zorrilla, Martos, Moreno Nieto, Montero Rios, Maura... zijn voor mij maar figuren van de tweede rang. Advocaten, babbelaars. Grote namen voor een lomp en decadent volk » (V, 132).

d) *Humor*.

26. In de *Memorias de un hombre de acción* vinden wij de volgende anekdote:

« Heeft u vertrouwen in de advocaten? » — vroeg Vinuesa mij.

« Tja... af en toe.

« U weet toch wat verteld wordt over de advocaat die het grootste deel van zijn fortuin aan een gekkenhuis

vermaakte, zeggend: "Dit is een teruggave; dank zij hen heb ik mijn geld verdiend" ...» (IV, 1117).

§ 2. De magistraten.

A. Algemeenheden.

27. Voor mensen met een cynische en anarchistische geest — en Baroja gaat er prat op tot die categorie te behoren — is de magistraat een produkt van barbaarsheid en agressiviteit (II, 1269). Iets goeds moet men van hem niet verwachten (VI, 317). Bepaalde rechters hebben de indruk hielden te zijn. In werkelijkheid dienen zij tot niets (VI, 1040).

B. De persoonlijkheid van de magistraat.

28. De auteur noemt Pedro de Rostegui fanatiek, wreed en dwaas. De commentaar luidt: «een echt magistraat» (V, 805).

Voor al de wreedheid wordt onderstreept, soms door middel van galgenhumor. Zo is er sprake van een ambtenaar van het Openbaar Ministerie, die tegen de beklagde de doodstraf eist, omdat hij er nog maar in geslaagd is vier hoofden te doen vallen en hij voor zijn promotie een vijfde nodig heeft (V, 71) ... Een ander gekarikaturiseerd magistraat stelt vast dat de individuen tegen wie hij de doodstraf vraagt, vaak door een beslissing van de Jury gered worden. Dat vindt hij irriterend en schandalig ... Doden met het apparaat waarover de beul beschikt, moet volgens hem een plezier zijn (VI, 1266-1267. *Adde*: I, 588; VI, 359).

Verder noemt de auteur de magistraten dom (II, 1269; V, 71, 805; VI, 1040), omkoopbaar (II, 1269) en verwaand (I, 497; V, 71).

C. Stijlmiddelen.

30. De magistraat is de bulldog van de conservatieve maatschappij (II, 1269). In een ander verband wordt hij met het epitheton *bestia* bedacht (V, 805; VI, 317 — Dit kan zowel door «beest» als door «dom mens» vertaald worden).

§ 3. De notarissen.

31. Uit de volgende contexten blijkt duidelijk dat ook zij bij Baroja in geen goed blaadje staan:

a) (Over iemand die een bordeel houdt): «De baas kwam. Het was een man met een platte schedel en vette lippen; zijn gezicht was een mengsel van nederigheid en wreedheid; hij droeg een lange zwarte jas en men kon hem voor een koster of een notaris houden» (I, 1004).

b) Elders leest men een passage over «de industriële en discrete ondeugd (*vicio*), zoals de notarissen ze opzoeken» (I, 1075).

Besluit.

32. Bij het lezen van deze erge dingen, schrikt men wel even op. Hoe is het mogelijk dat een verstandig en gecultiveerd man als Baroja zich ertoe laat verleiden zoveel ongemotiveerde grieven in zulke grove bewoordingen te uiten?

Men is natuurlijk geneigd te gaan zoeken naar onaangename persoonlijke ervaringen in het leven van de schrijver. Die zijn er echter weinig of niet geweest. In een tekst, getiteld: «het geld van de literatuur en het geld van de Staat», vertelt de auteur dat hij op zekere dag moeilijkheden met een uitgever had. Hij zocht een

gerechtelijke oplossing, maar na ... vier jaren was de zaak nog altijd onbeslist (V, 893).

Elders in het werk worden geen contacten met het gerecht meer vermeld. Men kan redelijkerwijze niet aannemen dat dit ene, kleurloze feit de pen van Baroja zo scherp gemaakt heeft.

33. De oorzaak moet elders gezocht worden.

«Ik ben voorstander van zo weinig mogelijk wet, zo weinig mogelijk godsdienst, zo weinig mogelijk staat, zo weinig mogelijk leger», zegt don Pio (V, 703). En Larrañaga, een van zijn belangrijkste personages, voegt eraan toe: «Alhoewel ik een handelaar ben, heb ik voor handelslui een zekere verachting ... Ik ben een vijand van de oorlog en van de vrede, een vijand van de katholieken ... van de protestanten ... en van de joden» (I, 1324-1325).

Dergelijke uitspraken kenmerken de «anti-mentaliteit», die het gehele werk van de Baskische auteur tekent. Baroja is tegen: — de wet, het gerecht, de magistraten en de advocaten; — de godsdienst en zijn bedienaars; — socialisme, communisme en democratie; — de vrijmetselarij; — pedagogen en onderwijsmensen; — de spraakkunst; — militairen en gendarmes; — de Duitsers, de Fransen, de Engelsen, de Italianen, de Amerikanen, de Chinezen, de Joden, de zwarten⁽⁶⁾ ...; — de meeste van zijn tijdgenoten die enige faam verwierven (d'Annunzio, Pardo Bazán, Blasco Ibáñez, Anatole France, Pérez Galdós, J.-P. Sartre, Valle-Inclán, Unamuno, Sigmund Freud, Lombroso ...); — de vrouwen en hun koketterie; — stierengevechten en voetbalwedstrijden ...

34. Baroja wil breken met sleur, traditie en gevestigde waarden. In die zin heeft men hem misschien niet ten onrechte een voorloper van het existentialisme genoemd⁽⁷⁾. De auteur behoort tot de hierboven vermelde *generación del '98* (cf. n° I). Het meest kenmerkende aspect van zijn deelname mag wellicht in zijn zich op alle domeinen van het sociale leven uitende geest van revolutie gezocht worden.

Jacques DE BRUYNE,

Doctor in de Letteren en in de Rechten,
Hoogleraar aan het Rijksuniversitair
Centrum te Antwerpen.

(1) Alvorens zich aan de literatuur te wijden, studeerde hij medicijnen en behaalde de graad van doctor in de geneeskunde aan de universiteit van Madrid.

(2) Wie met Baroja's werk vertrouwd is, weet dat vergelijkingen met Moren steeds een ongunstig karakter hebben.

(3) Het is frequent in het Spaans dat het toevoegen van een bepaald suffix het affectief karakter van het semantisch wijzigt. Zo kan men op het grondwoord *mujer* (vrouw) bijvoorbeeld vormen: *mujercilla*, *mujercita*, *mujerona*, *mujerota*, *mujeruca*, *mujerzuela* ...

(4) cf. J. De Bruyne, *Antisemitisme bij Pio Baroja*, te Groningen bij V.R.B. Kleine der A, 1967 (213 blz.), nrs 347-352 en noot (117).

(5) Bij Baroja hebben woorden als «generaal», «pastoor» en «handelaar» een pejoratieve betekenis. Hij is immers een hevig antimilitarist en anticlericaal, en iemand die handel drijft is voor hem een bedrieger (cf. J. De Bruyne, o.c., nr. 351).

(6) Over de xenofobie van Baroja, cf. J. De Bruyne, o.c., nrs 470-478.

(7) J.A. Rial, *Pio Baroja, precursor des existencialismo*, Revista nacional de cultura, Caracas, año XIX, 1956, numero 119; 99-104.

WETGEVING

Gebruik der talen in het bedrijfsleven.

Wij vestigen de aandacht van onze lezers op het antwoord dat gegeven werd door de Heer Minister van Justitie op de vraag van Kamerlid Mattheyssens.

* * *

Vraag n° 127 van de heer Mattheyssens d.d. 13 oktober 1967 (N.):

Op grond van art. 59 van de gecoördineerde taalwetten in bestuurszaken, kan de griffier van de rechtbank van koophandel weigeren akten of bescheiden vanwege bedrijven in ontvangst te nemen, wanneer deze niet stroken met de taalwet.

Aangezien echter art. 5 van het koninklijk besluit van 21 mei 1873 aan de griffier de verplichting oplegt binnen de achtenveertig uren de akten of handelingen, die dienen gepubliceerd te worden, door te zenden naar het *Belgisch Staatsblad*, en art. 7 van het koninklijk besluit voorschrijft, dat het bestuur van het *Belgisch Staatsblad* tot de publicatie moet overgaan binnen een bepaalde termijn, zou ik van de heer Minister willen vernemen of deze reglementaire verplichting tegen de griffiers wordt ingeroepen, wanneer zij gebruik maken van de mogelijkheid die art. 59 van de taalwetten hun biedt.

In dit verband wil ik er nog aan herinneren dat de Vaste Commissie voor Taaltoezicht in verscheidene van haar adviezen — betreffende de publicatie van akten en bescheiden die niet stroken met de taalwetten — gewezen heeft op de verantwoordelijkheid van het bestuur van het *Belgisch Staatsblad*.

Aangezien het duidelijk is dat de wettelijke bepalingen dienen te primeren, meent de heer Minister niet — ten einde alle dubbelzinnigheid te vermijden — dat het koninklijk besluit van 1873 zou dienen gewijzigd? M.i. zou de verplichting voor de griffier tot onmiddellijke doorzending en voor het bestuur van het *Belgisch Staatsblad* tot publicatie beperkt dienen te worden, tot die akten en bescheiden die opgesteld zijn overeenkomstig de voorschriften van de wet.

* * *

Antwoord: Art. 59 van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken legt aan de griffier niet op akten of bescheiden van private bedrijven te weigeren, wanneer deze naar vorm in strijd met de bepalingen van art. 52 werden opgemaakt. Het schrijft hem alleen voor de procedure toe te passen van de aanmaning tot vervanging van die stukken; die procedure geeft eventueel aanleiding tot een bevelschrift van de vrederechter tot toevoeging van een vertaling.

Anderzijds stellen de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen en het koninklijk besluit van 21 mei 1873 termijnen vast waarbinnen de doorzending naar het *Belgisch Staatsblad* van de ter griffie neergelegde stukken en de bekendmaking ervan op straffe van schadevergoeding moeten geschieden.

De bepalingen van beide wetten moeten tegelijk nageleefd worden; trouwens de ene staat de toepassing van de andere geenszins in de weg, zodat ik een wijziging van het koninklijk besluit van 21 mei 1873 niet nodig acht.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie jg 1968 nr. 12

Wetgeving.

Jura Falconis jg 1968 nr. 2

Van der Perre J. en Honorez D., De omvorming van Brussel tot een Provincie. — Van Laethem G., Artikel 6 van de Grondwet. — Enkele aantekeningen bij artikel 97 van de Grondwet. — Van Ussel J.P., Taalgebruik in het bedrijfsleven. — de Redactie, Wet op de Jeugdbescherming.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie jg 1968 nr. 4982

Gouwgioksiong., De rechtsontwikkeling in Indonesia na de souvereiniteitsoverdracht (1). — Kollewijn R.D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Internationaal privaatrecht (VI).

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis jg 1967 nr. 4

Thomas J.A.C., Provisions for Calling Off a Sale. — Van Warmelo P., Van der Keessel en Beccaria. — Wagenvoort H., Contracten van overleving en andere tontines.

Arbitrale Rechtspraak nr. 561. jg 1968

Zonderland P., Arbitrage, exequatur en kortgeding.

Journal des Tribunaux jg 1968 nr. 4601

Van der Gucht J., Vingt ans de collaboration entre le pays de Benelux en matière d'unification du droit.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités jg 1968 nr. 1

Resp. Profess. Entrepreneur. — Abus de Droit. — Circ. Routière: Régl. gén. Domm. (Intérêts: Lésion matérielle. — Lésion physique.

Revue Pratique du Notariat Belge jg 1967 nr. 2538

Casters - Van Themschne H., Actes notariés et actes administratifs de gestion économique. — F.L., Contrôle des changes.

Recueil général de l'enregistrement et du notariat jg 1968 nr. 21101-21113.

Location-financement (ou leasing). — Assainissement des sites charbonniers désaffectés. — Enregistrement. — Timbre. — Greffe (droit de). — Succession (droit de). — Enregistrement. — Transcription. — Baux commerciaux. — Bail à ferme. — Legs.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"